La desamortització a Castelló d'Empúries (1820-1854)

Per M. REGINA FRANQUÈS i GIL

AIEE, Figueres, 32(1999), pàg. 155-192

INTRODUCCIÓ

La desamortització fou un procés iniciat al segle XVIII i desenvolupat principalment al segle XIX, com a resultat de diversos corrents, ideològics i econòmics bàsicament, que en aquells moments s'estenien per Europa. No només es va produir aquest procés a l'Estat espanyol, sinó que en altres països també es va dur a terme, tot i que de diferents formes i afectant a diferents tipus de propietats, fruit en cada cas de les circumstàncies i les necessitats específiques.

El procés desamortitzador que es va desenvolupar durant el segle XIX arran de les lleis promulgades pel ministre D. Juan Álvarez i Mendizábal a l'Estat espanyol, referit a les propietats de l'Església, té diversos precedents, que trobem durant el regnat de Carles III, Carles IV, Josep I, en les Corts de Cadis i, molt especialment, en el Trienni Constitucional.[1] I també tenen continuació, amb la llei de Madoz de 1855, que va suposar una ampliació de les propietats afectades i que es va aplicar fins ja entrat el segle XX.

La primera llei desamortitzadora de Mendizábal fou el Reial Decret de 19 de febrer de 1836.[2] En el seu article primer, aquest Decret diu: "*Quedan declarados en venta desde ahora todos los bienes raices de cualquiera clase, que hubiesen pertenecido a las Comunidades y Corporaciones religiosas extinguidas (*per un Decret de 25 de juliol de 1835 varen quedar extingits els convents i monestirs de religiosos que no tenien un mínim de dotze individus professos, i per un Decret de l'11 d'octubre de 1835 restablint la vigència del del 23 d'octubre de 1820 es va ampliar el nombre d'institucions suprimides), *y los demás que hayan sido adjudicados a la Nación por cualquiera título o motivo, y también todos los que en adelante lo fueren desde el acto de su adjudicación*".

En l'exposició de motius d'aquesta llei, de 19 de febrer de 1836, podem trobar-hi les intencions d'aquesta llei desamortitzadora: "*El decreto que voy*

1. ROVIRA i GÓMEZ, Salvador J., *La desamortització dels béns de l'Església a la província de Tarragona (1835-1845)*, Ed. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, Publicació núm. 57, 1979.

2. Arxiu Històric Comarcal de Figueres, Hemeroteca, BOP núm. 19, de 5 de març de 1836.

a tener la honra de someter a la augusta aprobación de V.M. sobre la venta de esos bienes adquiridos ya para la Nación, así como en su resultado material ha de producir el beneficio de minorar la fuerte suma de la Deuda Pública, es menester que en su tendencia, en su objeto y aun en los medios por donde se aspire a aquel resultado, se enlace, se encadene, se funde en la alta idea de crear una copiosa familia de propietarios, cuyos goces y cuya existencia se apoye principalmente en el triunfo completo de nuestras actuales instituciones". El procediment per a la venda de totes les finques desamortitzades es regula en la Reial Ordre de 12 de Març de 1836.[3] Com podem apreciar, no s'amaga la intenció d'utilitzar els ingressos generats per la venda dels béns desamortitzats per eixugar el deute públic, que era realment important. Tampoc no s'amaga que hi ha altres raons, que potser no s'especifiquen de forma tan evident, però que no per això tenen menys importància. De fet, darrere el procés desamortitzador hi ha factors molt poderosos i de diferent caire. En primer lloc, es pretén alliberar una gran quantitat de terres que estaven lligades per les estructures de l'Antic Règim als seus propietaris, que no les podien vendre i que moltes vegades es considerava que no en treien prou rendiment. La desamortització va aconseguir canviar aquest règim jurídic de propietat i, alhora, també va canviar els titulars d'aquesta propietat.[4]

Una altra de les motivacios que varen conduir a la desamortització fou de tipus social i polític. D'una banda, es pretenia que persones que mai no havien accedit a la propietat de la terra poguessin fer-ho amb la desamortització. Vist que les terres desamortitzades varen adjudicar-se a través de subhastes, és fàcil imaginar que qui va quedar-se amb ella foren els que podien pagar més. Per tant, no era la classe més baixa la destinatària d'aquesta propietat, sinó una classe mitjana-alta, que podia pagar per adjudicar-se la terra, i que, fins aleshores, no havia pogut adquirir-la en grans quantitats, per impedir-ho el règim jurídic que afectava la propietat. No hem de perdre de vista, tampoc, i de forma més o menys velada ja es reflecteix en l'exposició de motius d'aquest decret en la part que he transcrit, que les persones que passaran a partir de la desamortització a ésser propietaris de terres majoritàriament són d'ideologia liberal, afins al règim que promulga la desamortització. Molts dels compradors, de fet, es destaquen per ocupar càrrecs públics en les etapes liberals o militar en les Milícies Reials. A més, sembla que fou precisament la ideologia liberal dominant en aquells moments una de les raons per les quals es va començar per desamortitzar primer les propietats de l'església, en lloc de fer-ho amb les municipals.

Finalment, alguns autors també destaquen la influència que en aquest tema varen tenir l'evolució demogràfica i econòmica, que impulsaven el país cap a la reforma de la propietat de la terra,[5] ja que l'augment de població va

3. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 51, de 16 d'abril de 1836.

4. RUEDA, Germán, *La desamortización de Mendizábal y Espartero en España*, Madrid, Ed. Cátedra, 1986, pàg. 13.

5. HERR, Richard, "El significado de la desamortización en España", Revista d'Economia a *Moneda y Crédito*, núm. 131, (1974), Madrid, pàg. 74.

originar més demanda d'aliments, que en conseqüència es varen encarir. Això es tradueix en la necessitat de produir més, en l'encariment dels productes i en l'abaratiment de mà d'obra. En definitiva, en aquestes circumstàncies, la propietat de la terra esdevenia un objectiu important.

També s'han de destacar, dins d'aquest procés, el Decret de Corts del 29 de juliol de 1837, pel qual es varen suprimir les contribucions de delmes i primícies, i la llei de 2 de setembre de 1841, que considera béns nacionals les propietats dels clergat secular i les declara en venda.

Abans de passar al cas concret de Castelló d'Empúries, objecte d'aquest treball, m'agradaria exposar el procediment d'adjudicació de les terres desamortitzades. En primer lloc, les terres es taxaven per pèrits designats per l'administració, tot i que si hi havia algun particular que interessava la taxació, també podia designar-ne un. Un cop taxades les terres i, si ho aconsellava l'extensió d'aquestes, realitzada la divisió en lots, es publicava això en el Butlletí Oficial de la Venta de Bienes Nacionales i en el Butlletí Oficial de la Província on es trobin les terres, assenyalen el dia, hora i lloc de la subhasta per a vendre-les. Segons el valor de la terra subhastada, la subhasta se celebrava a la capital del partit i a la capital de la província on estiguessin aquestes terres, o bé a la capital de la província i a Madrid. Un cop celebrada la subhasta, que es feia davant del jutge de primera instància del partit judicial, del comissionat de vendes i d'un escrivà, la finca s'adjudicava a qui hagués ofert un preu més alt. Com que les dues subhastes que es feien per a cada venda es feien alhora, podia donar-se el cas que les quantitats més altes ofertades en ambdues fossin iguals. Aleshores es feia un sorteig per veure a qui s'adjudicava finalment. En el mateix acte de la firma, o posteriorment, el guanyador de la subhasta podia cedir la finca a una altra persona. En moltes ocasions, quan es publica el nom de la persona a qui s'ha adjudicat una finca i el preu que n'ha ofert, ens trobem amb la frase "para ceder", que vol dir que l'han adquirida per entregar-la a un tercer. Els intermediaris, que van a les subhastes per adquirir finques per a altres, se'ls coneix com a "homes de palla". El pagament es podia fer a terminis, si es feia en Deute Públic. Si un adjudicatari no anava pagant els terminis corresponents, perdia la propietat de la terra, i se celebrava una segona subhasta, en fallida, per adjudicar-la a un altre comprador. En aquest cas, si finalment es venia per un preu inferior a l'ofertat en la primera subhasta, el primer adjudicatari havia de cobrir la diferència.

EL CLERGAT A CASTELLÓ D'EMPÚRIES AL PRINCIPI DEL SEGLE XIX

Castelló d'Empúries fou, probablement, el poble de les comarques gironines que es va veure més afectat per la desamortització de Mendizábal (hem de considerar, però, que també és un dels que tenen el terme municipal de més superfície). En ell hi havia un convent de monges, i comunitats de franciscans, servites, agustins, dominics i mercedaris. De tots ells, el més ric era el dels dominics.

Segons Francisco Simón,[6] a Castelló, amb la desamortització de Mendizábal, s'hi varen vendre un total de 193 finques, 54 procedents del clergat regular i 139 procedents del clergat secular. El valor total d'aquestes vendes fou de 4.740.033 rals de billó, dels quals 3.508.575 rals procedien de la venda de les finques del clergat regular, i 1.231.458 procedien de la venda de les finques del clergat secular. El mateix autor[7] afirma que el convent dels dominics de Castelló era un dels convents més rics de les comarques gironines, juntament amb els dels benedictins de Sant Pere de Rodes, el dels dominics de Girona i els benedictins de Sant Esteve de Banyoles. Tots quatre posseïen aproximadament el 55% dels béns que es varen vendre procedents del clergat regular en el conjunt d'aquestes comarques.

També és en l'obra citada de Francisco Simón que trobem una descripció de la situació de les diferents comunitats de religiosos a Castelló d'Empúries.[8] El convent dels franciscans, abans de la desamortització, tenia una comunitat de sis religiosos, tres laics i un donant. A l'any 1969 era ocupat pels rentadors públics. Tenia molt poques terres, però l'edifici fou saquejat així que el varen abandonar els religiosos pels veïns, que pensaven que hi podrien trobar tresors. Pel que fa al convent dels agustins, les seves restes formaven, l'any 1969, part d'un paller. Aquest convent l'habitaven, abans de l'exclaustració, tres capellans i dos laics. Del convent dels mercedaris encara se'n conserven restes del claustre, segons aquest autor, mentre que la part edificada i l'horta o pati va ser adquirida per en Francesc de Nouvilas, perquè era a tocar de la seva casa pairal. Finalment, el convent dels dominics, que era el més ric de tots, i que era al lloc conegut com a Joc de la Pilota, acabaria essent, després de l'exclaustració, hospital, escoles municipals i seu d'altres serveis.

LA DESAMORTITZACIÓ A CASTELLÓ D'EMPÚRIES DURANT EL TRIENNI LIBERAL (1820-1823)

Durant aquesta etapa, foren suprimits tots els convents d'homes a Castelló, tot i la intervenció de l'Ajuntament Constitucional per aconseguir la permanència dels dominics i franciscans. Pel que fa a la venda dels béns que havien estat propietat d'aquestes comunitats de religiosos, només tenim coneixement de la subhasta celebrada el 28 d'abril de 1822, en la qual es varen vendre les dues campanes del convent dels agustins, les dues del convent dels mercedaris (adquirides totes elles per en Francesc Darner, de Castelló, pel preu d'11 lliures i 5 sous barcelonins) i les dues del convent dels dominics (adquirides per en Miquel Mundet, de Figueres, pel preu de 15 lliures i 5 sous barcelonins).[9]

6. SIMÓN SEGURA, Francisco, *Contribución al estudio de la desamortización en España. La desamortización de Mendizábal en la provincia de Gerona*, Madrid, Ed. Castilla, 1969, pàg. 44.

7. SIMÓN SEGURA, Francisco, *Contribución al estudio...*, pàg. 98.

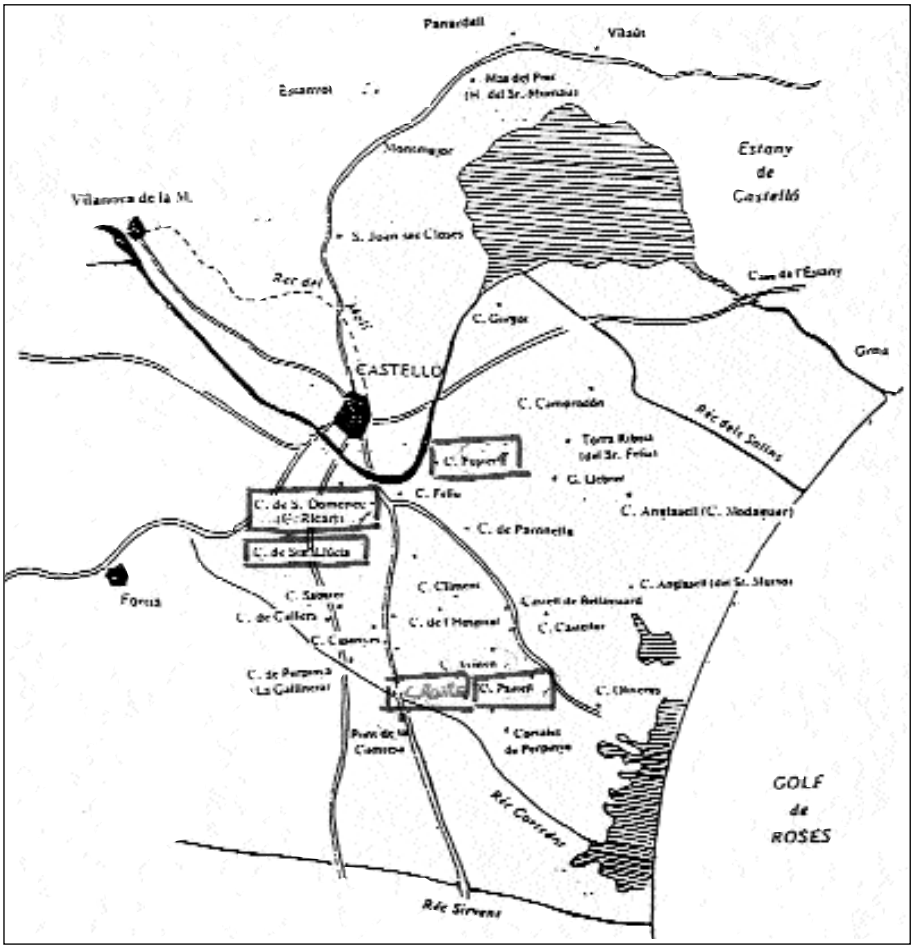
8. SIMÓN SEGURA, Francisco, *Contribución al estudio...*, pàg. 78.

9. COMPTE FREIXENET, Albert, "El Municipi de Castelló d'Empúries en la transició de l'absolutisme al règim liberal: De la 'Guerra Gran' a la fi del regnat de Ferran VII (1794-1833)", a *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, Figueres, XIV (1979-1980), pàg. 199-200.

LA DESAMORTITZACIÓ DE MENDIZÁBAL A CASTELLÓ D'EMPÚRIES

Abans de començar amb el llistat de totes les propietats procedents del clergat, venudes durant la desamortització de Mendizábal, seria interessant assenyalar que les finques vénen mesurades en vessanes, que era una mesura agrària pròpia del Gironès, l'Empordà i la Selva, i que cada vessana equival a 2.187,4 metres quadrats. Es dividien en quatre quartons. També hem d'advertir que la moneda en què es treballava a l'època era el ral de billó, que era una unitat de compta oficilitzada l'any 1809 i que fou unitat monetària fins l'any 1864.[10]

En el mapa següent[11] hem assenyalat alguns dels cortals que es varen desamotitzar procedents dels diversos convents de Castelló, com el cortal Ricart, que havia estat dels dominics, el de santa Llúcia, dels benedictins d'Amer, i els cortals Fuster Roure i Pastell, de la Comunitat de Prevéres:

10. Gran Enciclopèdia Catalana.
11. COMPTE, Albert, *El municipi de Castelló...*, pàg. 142.

CLERGAT SECULAR

1. Agustins

L'any 1835 l'orde dels agustins tenia a Castelló un convent, el de Santa Magdalena, i era propietària de 7 finques i 12 censals. La renda anual que recaptava amb aquestes propietats era de 1.388 rals, i tot plegat estava valorat en 311.016 rals.[12]

Les terres que es varen vendre procedents dels agustins de Castelló d'Empúries varen ser les següents:

Tros de terra al raval de Sant Llàtzer. Per a la seva venda, es va dividir aquest tros, de 18 vessanes de cabuda, en dues parcel·les de 9 vessanes cadascuna. Es varen taxar en 18.666 rals i 22 maravedís cada part.[13] Es va celebrar la subhasta per a vendre-les el dia 31 d'agost de 1840, i varen ser adquirides pel senyor Rafel Dalfau, que en va pagar 72.000 rals per una part i 78.000 rals per l'altra.

Camp de la Vela. Aquest tros de terra tenia una cabuda de 2 vessanes. Va ser taxada en 4.266 rals.[14] Subhastada el dia 31 d'agost de 1840, va ser adjudicada al senyor Antoni Forment per 4.280 rals. En diversos Butlletins Oficials de la Província posteriors, s'hi publica que el senyor Forment devia per aquesta terra 428 rals. El darrer d'aquests anuncis es troba en el Butlletí Oficial núm. 8, de 18 de gener de 1845.

Camp de les Trilletes. Aquest camp tenia una cabuda d'1 vessana i mitja. Es va taxar en 3.200 rals.[15] En la subhasta realitzada el dia 31 d'agost de 1840 va ser adjudicada al senyor Narcís de Prat, que en va pagar 3.220 rals.

Camp del Camí de Figueres. Aquesta terra tenia una cabuda de 4 vessanes, i estava taxada en 8.535 rals.[16] Subhasta el dia 31 d'agost de 1840, la va adquirir el senyor Ramon de Contreras per 8.540 rals.[17]

Camp del Beat Maurici. Aquest camp, situat al carrer del Pont, tenia una cabuda d'1 vessana, i estava afectat al pagament d'un cens perpetu a l'Hospital de Castelló d'Empúries. Estava taxat en 3.997 rals. L'abril de 1839 es va realitzar una subhasta per arrendar-lo per 3 anys, pel preu de 96 rals anuals. La subhasta pública per a vendre'l es va celebrar el dia 27 de març de 1842, i se'l va adjudicar el senyor Francesc Miralles i Ribera per 4.000 rals.

Convent, amb l'horta i el pati. Aquest convent, de Santa Magdalena, estava situat al carrer del Portal d'en Calabró. L'any 1841 es va celebrar una

12. MOLÍ FRIGOLA, M., *La desamortización en la provincia de Gerona (1835-1854).* Tesis Doctoral, Universitat Autónoma de Barcelona, 1976.

13. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Província de Girona núm. 80, de 4 de juliol de 1840.

14. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Província de Girona núm. 80, de 4 de juliol de 1840.

15. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Província de Girona núm. 80, de 4 de juliol de 1840.

16. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Província de Girona núm. 80, de 4 de juliol de 1840.

17. Les adjudicacions de les terres que es varen subhastar el dia 31 d'agost de 1840 es publica en el Butlletí Oficial de la Província de Girona núm. 134, de 7 de novembre de 1840 (AHCF).

subhasta per a arrendar-lo per 3 anys, per un preu de 547 rals anuals. Es va taxar en 89.874 rals i 24 maravedís.[18] En pública subhasta, celebrada el dia 27 d'abril de 1844, va ser adjudicat al senyor Enric Climent, que en va pagar 90.010 rals.

2. Franciscans

L'any 1835, el convent de Sant Francesc d'Assís era propietari de 5 finques i 2 censals a Castelló d'Empúries, que li donaven 1.849 rals de renda anual. A més a més, l'orde dels franciscans era propietària dins del terme municipal de Castelló de 8 finques i 219 censals, que li reportaven 28.133 rals anuals.[19]

Les finques que havien estat propietat dels franciscans venudes en la desamortització foren:

Un hort que era al costat del convent dels Franciscans. Es va dividir, per a vendre'l, en dues parts. La primera, de regadiu, tenia una cabuda de tres vessanes. L'any 1840 es va arrendar, en pública subhasta, per tres anys, per un preu de 894 rals anuals. Es va vendre en pública subhasta el dia 12 de novembre de 1840, i se la va adjudicar en Salvador Poch, que en va oferir 96.200 rals. Tot i això, més endavant,[20] es diu que en Josep Martí i Estruch era deutor de 9.620 rals per aquesta compra, la qual cosa fa pensar que en Salvador Poch només fou un home de palla, i que realment va assistir a la subhasta per encàrrec d'en Josep Martí.

La segona part d'aquest hort, coneguda com a Codró del Convent, tenia unes terres de primera qualitat, i una vessana de cabuda. També estava arrendada fins al 30 d'abril de 1843, per 242 rals anuals. Estava taxada en 5.880 rals i 14 maravedís, i es va adjudicar en pública subhasta per 5.900 rals al senyor Francesc Delhom.[21]

Convent i pati. En principi, aquest convent fou subhastat per a vendre'l el dia 17 de juny de 1844, i fou adjudicat per 11.000 rals. Però al Butlletí Oficial de la Província núm. 166, de 28 de desembre de 1844, s'hi publica que la "Junta Superior de Ventas de Bienes Nacionales" ha anul·lat aquesta subhasta, i se'n convoca una de nova, per al dia 6 de febrer de 1845, on sortirà no ja com a edifici, sinó com a solar amb runes, amb 855 canes de superfície i 3/4 de vessana de terra, i una taxació de 800 rals. I en el BOP núm. 14, d'1 de febrer de 1845, es publica que es torna a anul·lar la subhasta convocada, ja que s'ha sol·licitat que abans se solucioni un problema de servituds de pas. No consta que arribés mai a convocar-se una altra subhasta.

18. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Província de Girona núm. 64, de 27 de maig de 1843.

19. MOLÍ FRIGOLA, Montserrat, "La desamortización en la provincia de Girona (1835-1854)". Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona, 1976, pàg. 149.

20. Hemeroteca, BOP 121, de 8 d'octubre de 1842 i BOP 155, de 12 de desembre de 1843. En el BOP 130. de 10 d'octubre de 1844 i en el BOP 8, de 18 de gener de 1845, s'hi publica que l'hereu d'en Josep Martí encara devia aquesta quantitat.

21. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Provincia de Girona núm. 134, de 7 de novembre de 1840.

3. Mercedaris

La comunitat de mercedaris de Castelló d'Empúries vivia al convent de Ntra. Senyora de la Mercè. L'any 1835, eren propietaris de 14 finques i 49 censals, que els donaven una renda anual de 10.018 rals.[22]

Les terres que havien estat propietat dels mercedaris i que es varen vendre durant el procés desamortitzador foren:

Camp de l'Era. Es va dividir en dues parts, de 6 vessanes de cabuda cadascuna. Foren taxades en 9.600 rals cada part. Es varen adjudicar en pública subhasta el dia 23 de setembre de 1840.[23] La primera va ser per en Josep Gibert, que en va pagar 36.350 rals, i la segona per en Joan Planas, que en va pagar 32.560 rals.

Camp dels Pilans. També es va dividir en dues parts de 6 vessanes cadascuna. Cada part fou taxada en 12.800 rals. Es varen subhastar el mateix dia que el Camp de l'Era. En Rafel Dalfau va adjudicar-se les dues parts, per les que va pagar 37.400 rals per la primera i 52.000 rals per la segona.

Camp del Terraplè. Tenia una cabuda de 10 vessanes. Es va taxar en 19.200 rals. Fou subhastat en 23 de setembre de 1840. El comprador fou en Josep Gibert, que en va oferir 81.310 rals.

Hort de regadiu. Tenia una cabuda de 3 vessanes. Es va taxar en 32.000 rals. Estava tancat amb una paret, i es trobava arrendat per temps indefinit per la quantitat de 960 rals anuals. En la pública subhasta celebrada el dia 6 de gener de 1841 va ser adjudicat a en Salvador Poch, per 82.200 rals. Sembla, però, que aquest només era un home de palla d'en Josep Martí i Estruch, ja que en Butlletins Oficials posteriors s'hi publica que aquest devia diners en concepte de pagaments ajornats per la compra d'aquest hort.[24]

Camp del Barret. Tenia una cabuda de 5 vessanes. Es va taxar en 5.796 rals 3 maravedís. Fou venut en pública subhasta el 23 de setembre de 1840, i va ser adjudicat a en Joan Planas, que en va oferir 20.050 rals.

Codró de les Bernedes o Camp Petit. Tenia una cabuda de 3 vessanes. Es va taxar en 5.333 rals 11 maravedís. Fou subhastat el 26 d'agost de 1840, i se'l va adjudicar en Joan Ayats per 16.000 rals.

Camp dels Colangres. Tenia una cabuda de 5 vessanes. Es va taxar en 7.850 rals. Subhastat el 23 de setembre de 1840, fou adjudicat al senyor Antoni Forment, que en va oferir 11.550 rals.

Camp de les Motelles o Closa de Puigricart. De 3 vessanes de cabuda, es va taxar en 9.416 rals i 22 maravedís. Va adquirir-lo en Ramon Grau, que en va oferir 43.100 rals, en pública subhasta celebrada el 23 de setembre de 1840.

22. MOLÍ FRIGOLA, M., *La desamortización en la provincia de Girona (1835-1854)*. Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona, 1976.

23. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Província de Girona, núm. 117, de 29 de setembre de 1840. En aquest butlletí s'hi publiquen totes les subhastes realitzades el dia 23 de setembre de 1840.

24. AHCF, Hemeroteca, BOP 121, de 8 d'octubre de 1842 i BOP 155, de 12 de desembre de 1843. Posteriorment es publica que el seu hereu encara devia aquesta quantitat (BOP 130, de 10 d'octubre de 1844 i BOP 8, de 18 de gener de 1845).

Convent i hort. Sembla que aquest convent tenia una part que estava en molt bon estat i una altra que no. Donava a tres carrers, per la qual cosa podia distribuir-se en cases independents. Es va convocar subhasta per a vendre'l pel dia 12 d'octubre de 1844. Es va taxar en 101.000 rals. L'adjudicatari fou en Josep Tomàs, que ja el tenia arrendat fins al 30 d'abril de 1847, i que en va oferir 117.030 rals.[25]

En el Butlletí Oficial de la Província núm. 166, de 28 de desembre de 1844, s'hi convoca subhasta per a vendre un domini directe i cànon que per raó del mateix pagaven al convent de mercedaris el senyor Ignasi Curós en el cas del Pont del mal diner, i en Josep Antoni Pastell en el cas del Cortal Llanguell. Varen ser capitalitzats en 10.813 rals el primer i en 27.451 rals el segon. No em consta qui va ser l'adjudicatari en aquesta subhasta.

En el Butlletí Oficial de la Província núm. 34, de 20 de març de 1848, es convoca subhasta per a vendre diversos dominis directes i cànons que cobrava anualment el convent de mercedaris. Sembla que només un d'ells afectava una propietat del terme de Castelló d'Empúries, concretament un hort, pel qual pagava el senyor Eusebi de Rich 12 lliures catalanes. No em consta qui va adjudicar-se aquest domini directe i cànon.

4. Dominics

L'orde dels dominics era d'entre tot el clergat regular el que més propietats tenia a Castelló d'Empúries. Concretament, l'any 1835 era propietària de 110 finques i 32 censals, que li reportaven una renda anual de 31.441 rals. L'any 1854 ja s'havien venut 102 d'aquestes finques i 24 censals.[26]

Les finques que havent estat propietat dels dominics es varen vendre a conseqüència de la desamortització foren:

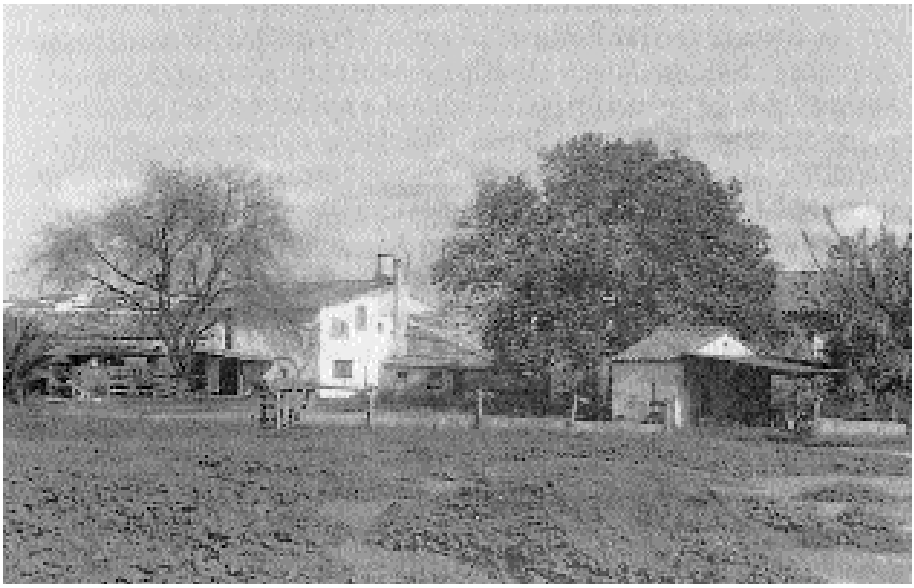
Heretat Cortal Ricart. Aquesta propietat es va dividir, per a vendre-la, en 24 parts, de les quals 5 eren dins el terme municipal de Fortià. Totes elles foren subhastades els dies 19 i 20 de novembre de 1840.[27]

En Francesc Casanoves va adjudicar-se les parts 1a (que incloïa la casa amb els seus annexos, era i horta, tenia una cabuda de 6 vessanes i que es va taxar en 18.133 rals i 11 maravedís), 3a (**Camp Negat**, de 7 vessanes i taxada en 5.600 rals), 4a (**Camp de Santa Llúcia,** de 5 vessanes i taxada en 8.000 rals), 5a (**Camp de la Coromina de davant casa** de 30 vessanes i taxada en 48.000 rals) i 23a (**Cuadró de sota el Puig, d'1** i 1/2 vessanes i taxada en 2.400 rals). Va oferir-ne, respectivament, 70.010, 25.010, 36.200, 205.050 i 2.410 rals.

25. AHCF, Hemeroteca, Butlletí Oficial de la Província de Girona, núm. 151, de 23 de novembre de 1844.

26. MOLÍ FRIGOLA, M., *La desamortización...*

27. AHCF, Hemeroteca. BOP núm. 143, de 28 de novembre de 1840.

El cortal "Ricart" o "Cal noi Secundino".[28]

El senyor Antoni Forment va adjudicar-se les parts 2a (**Camp de l'Hort**, d'11 vessanes i taxada en 11.733 rals i 11 maravedís) i 9a (**Camp Gran de les Bernedes,** de 18 vessanes i taxada en 28.800 rals). Va oferir-ne, respectivament, 52.000 i 140.010 rals.

En Francesc Miralles i Ribera va adjudicar-se les parts 6a (**Camp de les Bernedes**, de 7 vessanes i taxada en 9.333 rals i 11 maravedís), 8a (**Camp de la Font d'en Illa**, de 3 vessanes i taxada en 4.800 rals) i 11a (**Camp de Sis,** de 6 vessanes i taxada en 9.600 rals), per les quals va oferir 40.010, 18.500 i 48.000 rals, respectivament. Sembla, però, que en Francesc Miralles només fou un home de palla, i que les terres varen passar a ser propietat d'en Francesc Moy, ja que és aquest qui figura més endavant com a deutor de part del que havia de pagar per elles.[29]

El senyor Antoni Tomàs va adjudicar-se les parts 7a (**Camp Sota la Closa d'en Illa**, de 3 vessanes i taxada en 6.400 rals), 16a (**Camp del Roure**, de 7 vessanes i taxada en 7.466 rals i 22 maravedís) i 17a (**La Closa nomenada de la Font d'en Illa,** de 5 vessanes i taxada en 8.000 rals). Va oferir-ne, respectivament, 27.210, 35.000 i 50.060 rals.

En Ramon de Contreras va adjudicar-se la part 10a (**Camp de Freixa**, de 4 vessanes i taxada en 6.400 rals). Va oferir-ne 30.000 rals.

28. Les fotografies dels Cortals que acompanyen aquest treball s'han extret del llibre de JOSEP AUGÉ, *Masies i Cortals de Castelló d'Empúries, el seu rem, la seva gent (1930-1990)*, Ajuntament de Castelló d'Empúries, 1991.

29. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 109, de 10 de setembre de 1842.

En Joan Massó va adjudicar-se la part 12a (**Camp de la Rabassada Vella,** de 16 vessanes i taxada en 14.933 rals). Només 7 de les 16 vessanes que tenia aquesta part es trobaven dins el terme de Castelló d'Empúries. Va oferir-ne 90.000 rals.

En Joan Planas va adjudicar-se les parts 14a (**Camp de l'Hom**, de 16 vessanes i taxada en 25.600 rals) i 15a (**Camp nomenat Cuadró del camp de l'Hom,** de 3 vessanes i taxada en 4.800 rals). De fet, al Butlletí Oficial de la Província surten com a adjudicataris els senyors Josep Gibert i Paulí Aupí, respectivament, però en butlletins posteriors s'hi publica que en Joan Planas encara devia part del que havia de pagar per la compra d'aquestes terres.[30] Varen oferir-se per elles 120.140 i 25.010 rals, respectivament.

En Francesc Delhom va adjudicar-se la part 22a (**Camp de les Quatre Saules**, de 2 vessanes i 2 quartons, i taxada en 1.998 rals i 24 maravedís). Va oferir-ne 2.000 rals.

Camp dels Pilans. De 12 vessanes de cabuda, aquest tros de terra es va dividir en dues parts de 6 vessanes, taxades cadascuna d'elles en 12.160 rals. Es varen adjudicar en subhasta a en Francesc Casanovas el dia 10 de desembre de 1840, per les quantitats de 64.030 i 54.010 rals respectivament.[31]

Camp Gran de Fortià. De 20 vessanes de cabuda, aquest tros de terra es va dividir en dues parts de 10 vessanes, taxades en 19.200 cadascuna. Subhastades el dia 10 de desembre de 1840, varen ser adjudicades a en Francesc Miralles i Ribera, que era un home de palla d'en Francesc Moy, per les quantitats de 100.000 i 95.310 rals respectivament.[32]

Camp del Temple. Tenia una cabuda de 10 vessanes, i fou taxada en 20.266 rals i 22 maravedís. Hi anava unida una era de trillar. Subhastada el 10 de desembre de 1840, va ser adjudicada a en Ramon de Contreras, que en va oferir 90.000 rals.[33]

Camp del Pas de les Escales. Aquest camp, de 4 vessanes, es va taxar en 3.413 rals i 11 maravedís. Subhastat el 10 de desembre de 1840, fou adjudicat a en Josep Felip, que va oferir 17.100 rals.[34]

Camp Prat. Aquesta terra, de 2 vessanes, fou taxada en 4.266 rals i 22 maravedís. Subhastada el 10 de desembre de 1840, fou adjudicada a en Francesc Miralles i Ribera, que en va oferir 17.320 rals.[35] Sembla que aquest només fou en aquesta compra un home de palla d'en Francesc Moy.[36]

Camp de les Forques. Es va publicar la cabuda d'aquest camp, que era de dues vessanes,[37] però no he trobat cap referència a la seva taxació ni a la seva venda.

30. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 47, de 18 d'abril de 1843 i BOP 55, de 20 d'abril de 1844.
31. AHCF, Hemeroteca, BOP 27 de febrer de 1841.
32. AHCF, Hemeroteca, BOP 27 de febrer de 1841.
33. AHCF, Hemeroteca, BOP 27 de febrer de 1841.
34. AHCF, Hemeroteca, BOP 27 de febrer de 1841.
35. AHCF, Hemeroteca, BOP 27 de febrer de 1841.
36. AHCF, Hemeroteca: en el BOP núm. 109, de 10 de setembre de 1842, s'hi publica que en Francesc Moy devia una part de la quantitat que havia de pagar per la compra d'aquesta terra.
37. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 118, d'1 d'octubre de 1839.

Un hort. Amb una cabuda d'una vessana, es va taxar en 6.666 rals. Subhastat el 27 de març de 1842, fou adjudicat a en Ramon Contreras per la quantitat de 6.735 rals.[38]

Casa núm. 33 del carrer de la Paireria. Taxada en 6.400 rals, fou subhastada el 27 de març de 1842. Va ser adjudicada a en Narcís de Prat, per la quantitat de 7.000 rals.[39]

Casa núm. 34 del carrer de la Paireria. Taxada en 9.600 rals, fou subhastada el 27 de març de 1842. Va ser adjudicada a en Narcís de Prat, per la quantitat de 10.230 rals.

Casa núm. 36 de carrer de la Paireria. Taxada en 4.533 rals, fou subhastada el 27 de març de 1842. Va ser adjudicada a en Francesc Miralles i Ribera, per la quantitat de 4.900 rals.

Casa núm. 37 del carrer de la Paireria. Taxada en 2.400 rals, fou subhastada el 27 de març de 1842. Va ser adjudicada a en Narcís de Prat, per la quantitat de 2.615 rals.

Hort al costat del convent. Fou taxat en 12.800 rals. En una subhasta celebrada el 27 de març de 1843, fou adjudicat per 51.1130 rals a en Joan Torroella.[40] Aquesta subhasta, però, va ser anul·lada, ja que l'adjudicatari va reclamar perquè havia resultat que aquest hort no tenia més de dos terços de vessana, en lloc d'una vessana i mitja, que és el que s'havia anunciat. Va tornar a ser subhastat l'any 1848, essent adjudicat a en Josep Massanet, per 50.000 rals.[41]

En el BOP núm. 91, de 30 de juliol de 1849, es publicà que s'havia adjudicat a en Pere Canal una devesa que procedia dels dominics, per la quantitat de 2.000 rals.

5. Monges de Santa Clara

Aquesta comunitat no tenia gaires propietats. Hem trobat en alguns butlletins referències de dos horts i una casa enganxada a les parets del convent d'aquestes monges, que havia estat habitació per al confessor i la criada, que feia lot amb un tros de l'edifici del convent i un hort de 3/4 de vessana, però només hem pogut confirmar que s'arribés a subhastar el lot de la casa, el tros de l'edifici del convent i l'hort.[42] Sabem que havien posseït un hort d'una vessana de cabuda i un altre hort de 3/4 de vessana i taxat en 12.800 rals, però no tenim coneixement que s'arribessin a subhastar. El lot anteriorment citat, en canvi, es va taxar en 500 rals la casa, 725 rals i 12 maravedís el tros d'edifici i 2.132 rals l'hort. El comprador d'aquest lot havia d'aixecar una paret

38. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 57, de 12 de maig de 1842.

39. AHCF, Hemeroteca. L'adjudicació d'aquesta casa i la de les tres següents foren publicades en el BOP núm. 57, de 12 de maig de 1842.

40. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 44, 11 d'abril de 1843.

41. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 4, de 8 de gener de 1849.

42. AHCF, Hemeroteca, Respectivamente, BOPs núm. 118 (1 d'octubre de 1839) i 77 (28 de juny de 1842).

a l'hort per tapar-se de les finestres del convent i una altra al nivell de la paret de la que fou església del convent, per la capella del Sant Crist. Fou subhastat el dia 21 d'abril de 1844, i es va adjudicar per la quantitat de 51.010 rals.[43] No ens consta qui va ser-ne el comprador, tot i que podria ser en Paulí Aupí, per la informació que dóna M. Molí en la seva tesi doctoral.[44]

6. Benedictins del Monestir de Sant Pere de Rodes

Aquest monestir, tan important a la comarca de l'Alt Empordà, no tenia gaires propietats a Castelló d'Empúries. De fet, les propietats que posseïa en aquest terme municipal i que varen ser objecte del procés desamortitzador foren:

Casa amb magatzem per a blat. Situada al carrer de Puig-Salner, fou taxada en 53.333 rals i 11 maravedís, i tenia la càrrega d'un cens. Fou convocada pública subhasta per a vendre-la pel dia 1 de gener de 1841,[45] però no ens consta si fou adjudicada ni, en cas que ho fos, per quina quantitat.

Casa. Situada a la plaça del Vi, fou taxada en 20.237 rals i 25 maravedís. Estava arrendada per 320 rals anuals, i suportava la càrrega d'un cens perpetu, que es pagava a l'Ordre de Sant Joan de Jerusalem. Subhastada el dia 29 de març de 1844, fou adjudicada per 45.050 rals.[46] No ens consta qui fou l'adjudicatari.

En el BOP núm. 10, de 23 de gener de 1845 s'hi publica que per un domini directe i cànon que per raó d'aquest pagava al monestir de Sant Pere de Rodes en Sebastià Batlle per unes terres, se'n va oferir en pública subhasta celebrada el 14 de gener de 1844 la quantitat de 6.676 rals.

En el BOP núm. 13, de 30 de gener de 1845, s'hi publica que ha estat adjudicat en pública subhasta als senyors Paulí Aupí i Salvio Oliveras un domini directe i cànon que pagava al monestir de Sant Pere de Rodes l'Ajuntament de Castelló d'Empúries pel molí d'aquesta vila, per la quantitat de 59.700 rals.

7. Benedictins d'Amer

Aquesta comunitat tenia algunes propietats a Castelló, que també varen ser objecte del procés desamortitzador:

Cortal Raset. Amb una cabuda de 2 vessanes i 2 quartons, es va treure a subhasta el 21 de gener de 1845 per a vendre un domini directe i cànon que per raó d'aquell pagava als benedictins d'Amer el Sr. Ramon Feliu, per la quantitat de 3.552 rals. Se'n van oferir 3.600 rals, però no ens consta a qui va ser adjudicada.[47]

43. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 58, de 27 d'abril de 1844.

44. MOLÍ FRIGOLA, M., *La desamortización...* En aquesta obra podem llegir que una de les finques que va comprar en Paulí Aupí a Castelló d'Empúries era un convent, en el qual se li exigeix que tapi les finestres i obri un camí de 12 pams, entre el convent i l'hort.

45. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 139, de 19 de novembre de 1840.

46. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 51, de 13 d'abril de 1844.

47. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 15, de 4 de febrer de 1845.

Cortal de Santa Llúcia. El dia 21 de gener de 1845 es treu a subhasta, per la quantitat de 4.368 rals, un domini directe sobre aquest cortal i cànon que per raó d'aquell pagava als benedictins d'Amer el Magisteri de Cant de la vila de Castelló d'Empúries. Es va adjudicar per 4.400 rals, i no ens consta qui fou l'adjudicatari.[48]

El Cortal "Santa Llúcia" o "Can Reixach".

Peça de terra de 8 vessanes. El dia 21 de gener de 1845 es treu a subhasta, per la quantitat de 5.970 rals, un domini directe sobre aquest tros de terra i cànon que per raó d'aquell pagava als benedictins d'Amer en Josep Caramany. No va adjudicar-se a ningú, ja que no va haver-hi cap postor.[49]

8. Ordre de Sant Joan de Jerusatlem

En el Butlletí Oficial de la Província núm. 142, de 27 de novembre de 1848, s'hi publica que s'ha de treure a pública subhasta el tros de terra del paratge anomenat **del Temple**, de 2 vessanes i 2 quartons de cabuda, el dia 27 de desembre de 1848. Sembla que una vessana és de terra de tercera qualitat

48. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 15, de 4 de febrer de 1845.
49. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 15, de 4 de febrer de 1845.

i la resta de terra d'ínfima qualitat. Es taxa en 1.680 rals i està arrendada fins l'any 1850. Llinda amb la sèquia del molí, amb Josep Torremilans, amb la carretera pública de Garriguella i amb la pubilla Fullach. Desconeixem a qui fou adjudicada i per quin preu.

CLERGAT REGULAR

1. Reverenda Comunitat de Preveres

Aquesta era, amb diferència, la comunitat religiosa amb més propietats dins el terme municipal de Castelló d'Empúries. L'any 1835 eren propietaris de 338 finques i 704 censals, que li donaven una renda anual de 167.212 rals. Fins l'any 1854 ja havien estat venudes per la desamortització 236 d'aquestes finques, per un preu global de 1.585.361 rals.[50]

Heretat Cortal Fuster. Aquesta heretat va dividir-se en 96 parts per a la seva venda. La divisió i la taxació foren publicades en el BOP núm. 3, de 7 de gener de 1843. Es varen celebrar tres subhastes per a vendre aquests 96 trossos, els dies 21 (de la 1a a la 32a part), 22 (de la 33a a la 64a) i 23 (de la 65a a la 96a) de març de 1843.[51] La relació de compradors de totes aquestes

Cortal "Fuster", "Can Gou" i avui "Ca la vídua Brossa".

50. MOLÍ FRIGOLA, M., *La desamortización*.
51. AHCF, Hemeroteca, BOPs núms. 18, 19 i 21, de 11, 14, i 16 de febrer de 1843.

terres foren publicades en el BOP núm. 75, de 8 de juny de 1843, excepte els de les parts 10a i 64a, per no haver reunit encara els oficis d'adjudicacions:[52]

En Salvio Oliveras va adjudicar-se les parts 1a i 6a. La primera comprenia la casa, el corral, l'era i les terres del voltant de la casa, junt amb l'hort. Es va taxar en 11.340 rals, i es va rematar per la quantitat de 13.120 rals. La 6a, de 10 vessanes de cabuda, era una peça coneguda com **Erms de la vora de la Muga,** i estava taxada en 7.400 rals. En Salvio Oliveras en va pagar 11.530 rals.

El senyor Alexandre Font va adjudicar-se les parts 2a, 9a, 37a, 62a i 68a. La 2a constava d'un erm i un trosset de terra cultivada coneguda com **D'entrant per Castelló**, de 8 vessanes de cabuda. Fou taxada en 2.400 rals, i adjudicada per 2.580 rals. La 9a tenia una cabuda de 6 vessanes, i era la peça de terra coneguda com a **Erms del centre de l'Heretat.** Es va taxar en 7.200 rals, i fou adjudicada per 14.000 rals. La part 37a, de 2 vessanes de cabuda, rebia el nom de **Camp darrere casa**, i fou taxada en 2.400 rals. Fou adjudicada per 3.100 rals. La 62a formava part del **Camp Coromina Gran**, tenia 2 vessanes de cabuda, fou taxada en 2.400 rals i adjudicada per 3.865 rals. La 68a també formava part del **Camp Coromina Gran**, tenia 2 vessanes de cabuda, fou taxada en 2.400 rals i adjudicada per 3.400 rals.

L'adjudicatari de les parts 3a, 8a i 21a fou en Josep Gironès. La 3a constava d'un erm dit **Dels Puig** o **Torrons**, de 3 vessanes de cabuda. Fou taxada en 690 rals i adjudicada per 920 rals. La 8a fou taxada en 8.800 rals, formava part del tros de terra conegut com a **Erms del Centre de l'Heretat**, i fou adjudicada per 13.120 rals. I la 21a formava part del **Camp de Set**, fou taxada en 2.400 rals, tenia 2 vessanes de cabuda i fou adjudicada per 3.030 rals.

En Pere Genís fou l'adjudicatari de les parts 4a, 83a, 84a, i 85a. La 4a, de 13 vessanes de cabuda, formava part de la peça de terra coneguda com a **Erms del Centre**, i fou taxada en 3.900 rals i adjudicada per 6.710 rals. La 83a, 84a i 85a formaven part del **Camp Coromina Gran**, tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna, i foren taxades en 2.400 rals cada part. Foren adjudicades a en Pere Genís per 4.000 rals la 83a i la 84a i per 4.210 rals la 85a.

En Josep Batlle va adquirir la 5a part, de 6 vessanes. Aquest tros era conegut com a **Erms de la vora de la Muga**. Fou taxada en 4.440 rals i adjudicada per 7.010 rals.

En Joaquim Maria Casellas va adquirir les parts 7a i 67a. La 7a tenia una cabuda de 10 vessanes, formava part del camp conegut com a **Erms del Centre de l'Heretat**, i fou taxada en 7.400 rals. Fou adjudicada al senyor Casellas per 12.000 rals. La 67a formava part del tros de terra conegut com a **Camp Coromina Gran**, tenia 2 vessanes de cabuda, i fou taxada en 2.400 rals. Va ser adjudicada per 3.310 rals.

El senyor Antoni Albareda va adjudicar-se, per 9.000 rals, la part 10a. Era una part de la peça de terra coneguda com a **Erms del Centre de l'Heretat**, de 5 vessanes de cabuda. Havia estat taxada en 6.000 rals.

52. Tot i així, el comprador de la 10a part va publicar-se en el BOP núm. 85, de 21 de juny de 1843.

El senyor Pere Canals va adjudicar-se les parts 11a i 31a. La primera formava part de la peça de terra coneguda com a **Erms del Centre de l'Heretat**, tania 4 vessanes de cabuda i fou taxada en 4.800 rals. En Pere Canals va oferir-ne 6.000 rals. La 31a part constava de 2 vessanes del **Camp de Sant Anton**. Havia estat taxada en 2.400 rals i fou adjudicada per 3.010 rals.

En Lambert Pou va adquirir les parts 12a i 14a. La primera tenia 4 vessanes de cabuda, formava part del tros de terra conegut com a **Closa dels Bous**, i havia estat taxada en 5.200 rals. El senyor Pou en va oferir 15.000 rals. La 14a part formava part del **Camp de la Closa**, tenia 2 vessanes de cabuda, i havia estat taxada en 2.600 rals. Fou adjudicada per 7.160 rals.

En Pere Sueix va adquirir les parts 13a, 18a, 19a, 20a, 25a, 33a, 42a, 71a, 72a, 73a, 74a, i 75a. La part 13a formava part de la peça de terra dita **Closa dels Bous**, tenia 4 vessanes de cabuda, havia estat taxada en 5.200 rals i fou adjudicada per 16.200 rals. Les parts 18a, 19a i 20a eren incloses al tros de terra conegut com a **Camp de la Closa**, i cadascuna tenia 2 vessanes de cabuda. Havien estat taxades en 3.200 rals cada part i es varen adjudicar, respectivament, en 7.030, 7.050 i 6.110 rals. La part 25a tenia 2 vessanes de cabuda. Havia estat taxada en 2.400 rals, i formava part del **Camp de Sant Anton**. Fou adjudicada per 6.060 rals. Les parts 33a i 34a tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna, s'incloïen en el tros de terra conegut com a **Camp darrere Casa**, i havien estat taxades en 2.400 rals cada part. Varen ser adjudicades per 2.650 i 2.630 rals respectivament. La part 42a, del **Camp de davant Casa** tenia 2 vessanes de cabuda, es va taxar en 2.400 rals i fou adjudicada per 3.600 rals. Les parts 71a, 72a, 73a, 74a, i 75a, del **Camp Coromina Gran** tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna. Es varen taxar en 2.400 rals cada part i foren adjudicades per 3.710, 3.720, 3.600, 3.600 i 3.330 rals respectivament.

En Jaume Subirat va adquirir les parts 15a, 16a i 17a. Totes tres formaven part del **Camp de la Closa**, i tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna. Les parts 15a i 16a varen ser taxades en 2.600 rals cada una d'elles, i la part 17a va ser taxada en 3.200 rals. El senyor Subirat en va oferir 7.000 rals per la 15a part, el mateix per la 16a, i 7.060 rals per la 17a.

En Francesc Font va ser l'adjudicatari de les parts 22a, 76a i 79a. La part 22a tenia 2 vessanes de cabuda, formava part del **Camp del Set**, i havia estat taxada en 2.400 rals. Fou adjudicada per 2.770 rals. Les parts 76a i 79a tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna, eren part del tros de terra conegut com a **Camp Coromina Gran**, i havien estat taxades en 2.400 rals cada una d'elles. Varen ser adjudicades per 3.801 rals i 3.880 rals respectivament.

En Josep Comas i Busquets va adjudicar-se les parts 23a, 24a, 35a, 36a, 47a i 48a. Les parts 23a i 24a tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna, varen ser taxades en 2.400 rals cada una d'elles, i formaven part del **Camp del Set**. Foren adjudicades per 4.030 rals i 4.220 rals respectivament. Les parts 35a i 36a tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna, varen ser taxades en 2.400 rals cada una d'elles i formaven part del **Camp darrere Casa**. Foren adjudicades per 3.010 rals cadascuna. Les parts 47a i 48a tenien 2 vessanes de cabuda cadascuna, varen ser taxades en 2.400 rals cada una d'elles i formaven part del **Camp de davant Casa**. Foren adjudicades per 3.000 rals i 3.100 rals respectivament.

En Pere Pastells va adquirir les parts 26a i 27a, que formaven part del **Camp de Sant Anton**. Cada una tenia 2 vessanes de cabuda i havia estat taxada en 2.400 rals. Varen ser adjudicades per 3.510 rals la 26a i per 3.010 rals la 27a.

En Joan Mundi va adjudicar-se les parts 28a i 77a. La primera d'elles formava part del **Camp de Sant Anton**, tenia 2 vessanes de cabuda, i havia estat taxada en 2.400 rals. Fou adjudicada per 3.030 rals. La 77a part, del **Camp Coromina Gran**, estava taxada també en 2.400 rals i tenia 2 vessanes de cabuda. Fou adjudicada per 3.801 rals.

El senyor Antoni Bellmàs va ser l'adjudicatari de les parts 29a, 30a, 54a, 55a i 56a. Les dues primeres formaven part del **Camp de Sant Anton**, tenien 2 vessanes de cabuda i estaven taxades en 2.400 rals cadascuna. Varen ser adjudicades per 2.910 i 2.660 rals respectivament. Les parts 54a, 55a i 56a pertanyien al **Camp de davant Casa**, tenien 2 vessanes de cabuda i estaven taxades en 2.400 rals cadascuna. Foren adjudicades per 3.140, 3.150, i 3.345 rals respectivament.

En Benvingut Llach va adquirir les parts 32a, 40a, 60a, 61a, 63a, 65a, 66a i 96a. La part 32a, del **Camp de Sant Anton**, tenia 2 vessanes i estava taxada en 2.400 rals. Fou rematada en 3.010 rals. La part 40a, del **Camp darrere Casa**, tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.400 rals. Fou adjudicada per 3.080 rals. Les parts 60a, 61a, 63a, 65a, 66a i 96a, del **Camp Coromina Gran**, tenien 2 vessanes de cabuda i estaven taxades en 2.400 rals cada una d'elles. Foren adjudicades per 3.710 rals, 3.810 rals, 3.860 rals, 3.310 rals, 3.370 rals i 2.850 rals respectivament.

En Francesc Barnoya va adquirir les parts 38a i 39a, del **Camp darrere Casa**, amb 2 vessanes de cabuda i taxades en 2.400 rals cada una d'elles. En va oferir 3.115 i 3.100 rals respectivament.

En Francesc Sicart va adjudicar-se les parts 41a, 43a i 44a, del **Camp de davant Casa**, de 2 vessanes de cabuda i taxades en 2.400 rals cada una d'elles. Va oferir-ne, respectivament, 3.010 rals, 3.110 rals i 3.140 rals.

En Narcís Vidal va adquirir les parts 45a i 46a, del **Camp de davant Casa**, de 2 vessanes de cabuda i taxades en 2.400 rals cada una d'elles. Varen ser adjudicades per 3.100 rals cada part.

En Llorenç Bosch va adquirir les parts 49a, 59a i 70a. La primera tenia 2 vessanes de cabuda, estava taxada en 2.400 rals i formava part del **Camp de davant Casa**. Va oferir-ne 3.080 rals. Les parts 59a i 70a, del **Camp Coromina Gran**, tenien 2 vessanes de cabuda i estaven taxades en 2.400 rals. Va oferir-ne, respectivament, 3.605 i 3.450 rals.

El senyor Antoni Ramis va adquirir la part 50a, del **Camp de davant Casa**, amb 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.400 rals. Fou rematada per 4.000 rals.

El senyor Esteve Rocamora va adjudicar-se la part 51a, del **Camp de davant Casa**, amb 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.400 rals. Fou rematada per 3.030 rals.

En Bonaventura Salleras va adquirir les parts 52a i 53a, del **Camp de davant Casa**, de 2 vessanes de cabuda i taxades en 2.400 rals cada una. Foren rematades per 3.080 i 3.160 rals respectivament.

En Josep Llach i Soliva va adjudicar-se les parts 57a i 58a, del **Camp Coromina Gran**, de 2 vessanes de cabuda i taxades en 2.400 rals cadascuna. Va oferir-ne, respectivament, 3.330 i 3.520 rals.

En Joan Torroella va adquirir la part 69a, del **Camp Coromina Gran**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.400 rals. Li va ser adjudicada per la quantitat de 3.360 rals.

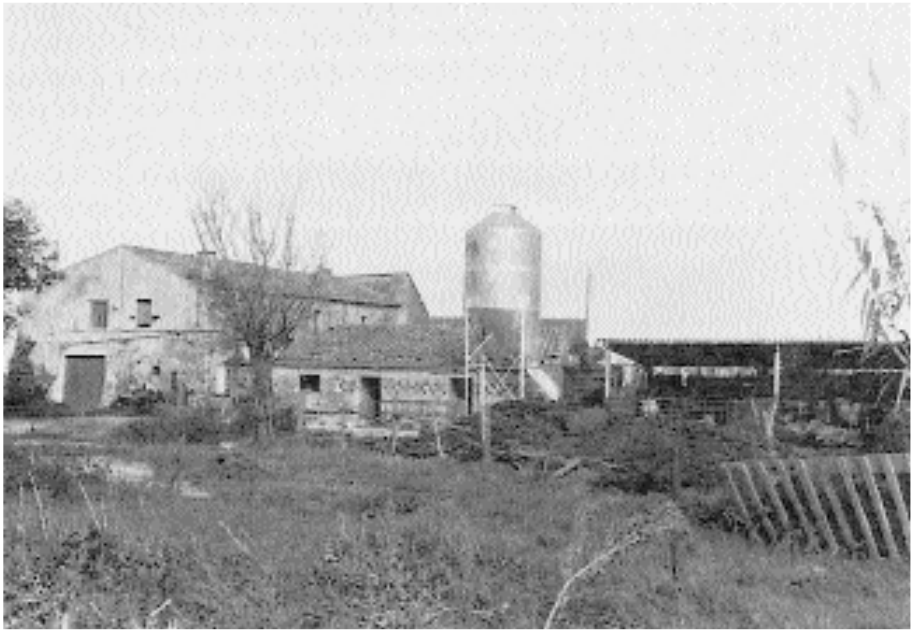
En Pere Juanola va adquirir les parts 78a, 81a, 86a, 89a, 90a, 91a i 93a, totes elles del **Camp Coromina Gran**. Cada una tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.400 rals. El senyor Juanola va oferir-ne, respectivament, les quantitats de 3.800, 3.940, 3.690, 3.500, 3.100, 3.200 i 3.220 rals.

En Paulí Aupí va adjudicar-se les parts 80a, 82a i 92a, totes elles del **Camp Coromina Gran**. Cada una tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.400 rals. Va oferir-ne 3.880, 3.970 i 3.010 rals, respectivament.

El senyor Antoni Gesivas va adquirir les parts 87a i 88a, totes dues del **Camp Coromina Gran**. Cada una tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.400 rals. Va oferir 3.600 rals per la part 87a i 3.630 rals per la 88a.

Finalment, en Pere Gustó va quedar-se amb les parts 94a i 95a, ambdues del **Camp Coromina Gran**, de 2 vessanes de cabuda i taxades en 2.400 rals cadascuna. Va oferir-ne 3.000 rals per cada una de les parts.

Heretat Cortal Roure. L'arrendament per tres anys de la part de fruits d'aquesta heretat fou objecte de pública subhasta el 3 de juliol de 1842, per un preu de sortida de 6.000 rals anuals, essent el seu parcer en Francesc

El cortal "Roure" o "Can Sadàries".

Canet.[53] Per a la seva venda, va dividir-se en 58 parts, publicant-se aquesta divisió i la taxació de cada part en el Butlletí Oficial de la Província núm. 125, de 18 d'octubre de 1842.[54] Les subhastes per a la venda de totes aquestes parts van celebrar-se els dies 15 i 16 de desembre de 1842. Els resultats d'aquestes subhastes, pel que fa al preu al qual va adjudicar-se cada part i a les persones que varen adjudicar-se-les varen ser publicats als Butlletins Oficials de la Província núms. 157 i 23 (de 31 de desembre de 1842 i de 21 de febrer de 1843, respectivament).[55]

En Joan Torroella va adjudicar-se les parts 1a, 2a, 18a, 19a i 36a. La primera part comprenia la casa, el corral, el paller, les terres al voltant de la casa, l'hort i 2 vessanes de terra de primera qualitat, que formaven part del **Camp de l'Hort**. Es va taxar en 12.600 rals, i el senyor Torroella va oferir-ne 18.401 rals. La part 2a, que també es trobava en el **Camp de l'Hort**, estava taxada en 2.600 rals, i va ser adjudicada per 6.500 rals. Les parts 18a i 19a, del **Camp Coromina Gran**, tenien respectivament una cabuda de 4 vessanes i 3 quartons i 2 vessanes, i estaven taxades en 3.800 rals la part 18a i en 2.300 la part 19a. Foren adjudicades per 7.000 rals i 4.500 rals cada una. La part 36a també era en el **Camp Coromina Gran**, tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.600 rals. El senyor Torroella va oferir-ne 5.310 rals.

En Pere Pastells va adquirir les parts 3a, 30a, 31a, 54a i 55a. La 3a tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.600 rals. Formava part del **Camp de l'Hort**, i va ser adjudicada per 6.010 rals. Les parts 30a i 31a formaven part del **Camp Coromina Gran**, cada una tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.600 rals. Varen ser adjudicades per 5.520 i 6.000 rals respectivament. La part 54a tenia 9 vessanes i 1 quartó de cabuda, estava taxada en 8.233 rals i es trobava dins el tros de terra erm conegut com a **Closa de les Figueres**. Fou adjudicat per 53.010 rals. I la part 55a tenia una cabuda de 8 vessanes i 1 quartó, estava taxada en 7.343 rals i formava part del tros de terra erm conegut com a **Clos de les Arrabassades**. Fou adjudicat per 42.010 rals. És possible que, si més no pel que fa a les parts 3a, 30a, i 31a, en Pere Pastells fos només un comprador de palla per a en Joan Torroella, ja que és aquest qui figura com a deutor per la compra d'aquestes parts l'any 1843.[56]

En Joan Rexach va quedar-se amb les parts 4a i 17a. Les dues formaven part del **Cam Coromina de l'Era**, estaven taxades en 2.600 rals i tenien una cabuda de 2 vessanes cadascuna d'elles. Foren adjudicades per 5.610 i 6.000 rals respectivament. També aquí podríem trobar-nos en el cas que en Joan Rexach fos un comprador de palla, ja que per aquestes parts hi figura igualment com a deutor l'any 1843 en Joan Torroella.[57]

El senyor Enric Climent va adjudicar-se les parts 5a i 42a. La 5a, del **Camp Coromina de l'Era**, tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en

53. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 75, de 23 de juny de 1842.
54. AHCF, Hemeroteca.
55. AHCF, Hemeroteca.
56. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 47, de 18 d'abril de 1843.
57. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 47, de 18 d'abril de 1843.

2.600 rals. Fou adjudicada per 6.070 rals. L'altra formava part del **Camp Coromina Gran**, tenia 4 vessanes i 1 quartó de cabuda, i estava taxada en 3.400 rals. El senyor Climent va oferir-ne 6.000 rals.

En Jaume Colomer va adquirir la part 6a, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.600 rals. Es trobava en el **Camp Coromina de l'Era**, i es va adjudicar per 6.200 rals.

El senyor Ignasi Salleras va adquirir les parts 7a i 32a. La primera, del **Camp Coromina de l'Era**, tenia una cabuda de 2 vessanes i estava taxada en 2.600 rals. Fou adjudicada per 6.030 rals. La part 32a, del **Camp Coromina Gran**, també tenia una cabuda de 2 vessanes i estava taxada en 2.600 rals. Fou adjudicada per 6.020 rals. L'any 1843 figura com a deutor de part del preu de la part 32a en Joan Torroella, per la qual cosa, i en aquest cas, també podem pensar que el senyor Salleras podria haver actuat com a home de palla.[58]

En Joan Salvà va quedar-se amb la part 8a, del **Camp Coromina de l'Era**, amb una cabuda de 2 vessanes i 1 quartó i taxada en 2.934 rals. Va oferir-ne 7.000 rals.

En Joaquim Rexach va quedar-se amb les parts 9a, 10a i 11a, totes del **Camp Coromina de l'Era**. La part 9a tenia una cabuda de 2 vessanes i 1 quartó i les altres dues de 2 vessanes. Estaven taxades, respectivament, en 2.934, 2.600 i 2.600 rals. Varen ser adjudicades per 6.320 rals la part 9a, 5.810 la part 10a, i 6.090 rals la part 11a.

En Boi Simó va adjudicar-se les parts 12a i 13a, del **Camp Coromina de l'Era** ambdues. Cadascuna tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en 2.600 rals. Va oferir-ne 6.020 rals i 6.010 rals respectivament.

En Josep Felip va adjudicar-se les parts 14a, 15a i 16a, del **Camp Coromina de l'Era**. Cadascuna tenia una cabuda de 2 vessanes i estava taxada en 2.600 rals. En Josep Felip va pagar-ne, respectivament, 6.020, 6.015 i 6.000 rals.

El senyor Esteve Rocamora va adquirir les parts 20a i 21a, del **Camp Coromina Gran**, de 2 vessanes de cabuda cadascuna i taxades en 2.300 rals i 2.600 rals respectivament. Varen ser adjudicades per 4.000 rals la part 20a i per 5.110 rals la 21a.

En Josep Turró i Bahí va adjudicar-se les parts 22a i 23a, del **Camp Coromina Gran**, cadascuna d'elles amb una cabuda de 2 vessanes i una taxació de 2.600 rals. En Josep Turró va oferir-ne 5.000 rals per la part 22a i 5.500 rals per l'altra. Probablement aquest home va morir poc després de l'adquisició d'aquestes terres, ja que l'any 1844 es publica que un tal Pere Turró (suposo que el seu hereu) tenia dèbits pendents de pagament per l'adquisició d'aquestes parts.[59]

El senyor Marià Franquesa va adjudicar-se la part 24a, del **Camp Coromina Gran**, amb una cabuda de 2 vessanes i taxada en 2.600 rals. Va oferir-ne 5.500 rals. És possible que aquest senyor fos només un comprador

58. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 47, de 18 d'abril de 1843.
59. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 55, de 20 d'abril de 1844.

de palla, ja que més endavant es publica que el senyor Francesc Batlleri té dèbits pendents de pagament per la compra d'aquesta part.[60]

En Joan Massó va adquirir la part 25a, del **Camp Coromina Gran**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.600 rals. Va oferir-ne 5.810 rals.

En Joan Colls va adquirir les parts 26a i 41a, ambdues del **Camp Coromina Gran**, de 2 vessanes de cabuda cadascuna. La part 26a estava taxada en 2.600 rals i fou adjudicada per 6.000 rals, i la part 41a estava taxada en 2.300 rals i fou adjudicada per 5.350 rals.

En Pere Ayats va adquirir les parts 27a, 35a i 39a, del **Camp Coromina Gran**, de 2 vessanes de cabuda cadascuna. Les parts 27a i 35a estaven taxades en 2.600 rals, i la 39a en 2.300 rals. Va oferir-ne, respectivament, 6.000, 5.400, i 5.720 rals. Sembla que en Pere Ayats, al final del primer trimestre de 1843, encara no havia pagat el que li pertocava per l'adquisició d'aquestes terres.[61] Sembla que, més endavant, almenys la parts 35a devia ser adquirida pel senyor Joan Torroella, ja que es publica que encara té dèbits per l'adquisició d'aquesta part, entre d'altres.[62]

En Joan Palau va adjudicar-se, per 6.210 rals, la part 28a, del **Camp Coromina Gran**, amb una cabuda de 2 vessanes. Estava taxada en 2.600 rals.

En Joan Mundi va adjudicar-se, per 6.180 rals, la part 29a, del **Camp Coromina Gran**, amb una cabuda de 2 vessanes, i taxada en 2.600 rals.

El senyor Antoni Forment va adquirir les parts 33a i 34a, del **Camp Coromina Gran**, cada una d'elles amb una cabuda de 2 vessanes i taxada en 2.600 rals. Va oferir-ne 6.020 rals per la part 33a i 6.060 per l'altra. Sembla que també en aquest cas podem trobar-nos amb un comprador de palla, ja que l'any 1843 es publica que en Joan Torroella encara devia part del que havia hagut de pagar per la propietat d'aquestes parts.

En Benito Roig va adquirir les parts 37a, 38a i 40a, del **Camp Coromina Gran**, cada una d'elles amb una cabuda de 2 vessanes i una taxació de 2.300 rals. Va oferir-ne 5.050, 5.240 i 5.010 rals, respectivament.

El senyor Isidre Bonaterra fou l'adjudicatari de les parts 43a i 47a. La primera es trobava en el **Camp de la Creu**, tenia una cabuda de 2 vessanes i estava taxada en 2.600 rals. El senyor Bonaterra va oferir-ne 6.610 rals. La part 47a es trobava en el **Camp Negat**, tenia una cabuda de 2 2 vessanes i 2 quartons i estava taxada en 3.250 rals. Fou adjudicada per 8.100 rals.

En Bonaventura Salleras va adquirir la part 44a, del **Camp de la Creu**, de 3 vessanes i 3/4 de cabuda i taxada en 4.875 rals. Va oferir-ne 12.000 rals.

En Josep Cambras va adquirir les parts 45a, 46a, 48a, 49a i 50a. Les dues primeres formaven part del **Camp Negat**, cada una d'elles amb 2 vessanes i 2 quartons de cabuda, i una taxació de 3.250 rals. Va oferir-ne 6.270 rals per la part 45a i 6.730 per la part 46a. Les parts 48a, 49a i 50a formaven el **Camp de Santa Llúcia**. Cada part tenia 2 vessanes de cabuda i estava taxada en

60. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 47, de 18 d'abril de 1843.
61. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 47, de 18 d'abril de 1843.
62. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 55, de 20 d'abril de 1844 (Suplement).

2.600 rals. En Josep Cambras va oferir 5.810, 7.010 i 7.350 rals, respectivament. Sembla que en aquest cas ens trobem davant d'un altre comprador de palla, ja que més tard figuren com a deutors per la compra d'aquestes parts els senyors Francesc Casanovas i Ramon Cuadras.[63]

En Josep Gibert va ser l'adjudicatari de les parts 51a, 52a i 53a. La part 51a, de la **Closa de les Feixes**, tenia una cabuda de 17 vessanes i 2 quartons, i estava taxada en 15.575 rals. Fou adjudicada per 53.010 rals. La part 52a, del tros de terra conegut com **La Fasseta**, tenia una cabuda de 3 vessanes i 2 quartons i estava taxada en 3.115 rals. Fou adjudicada per 12.010 rals. I la 53a, del tros de terra erm conegut com **Closa de les Figueres**, tenia una cabuda d'11 vessanes i 3/4, i estava taxada en 10.458 rals. Fou adjudicada per 53.010 rals.

Finalment, en Joan Casadevall va adquirir les parts 56a, 57a i 58a. La part 56a, del tros de terra erm conegut com a **Closa dels Barders**, tenia una cabuda de 5 vessanes i 1 quartó, i estava taxada en 4.676 rals. Va oferir-ne 26.000 rals. La part 57a, del tros de terra erm conegut com a **Closa Gran**, tenia una cabuda de 12 vessanes, i estava taxada en 10.680 rals. Fou adjudicat per 45.000 rals. I la part 58a, del tros de terra erm conegut com a **Closa Rodona**, tenia una cabuda de 4 vessanes i 2 quartons, i estava taxada en 4.005 rals. Fou adjudicada per 21.040 rals.

El dia 20 de maig de 1844 es va celebrar subhasta en fallida, o sia, per falta de pagament, de les parts 20a, 21a, 22a, 25a, 28a i 41a. En Joan Torroella va adjudicar-se les parts: 20a (per 2.610 rals), 22a (per 3.010 rals) i 28a (per 3.010 rals). La part 25a fou adjudicada a en Francesc Delhom (per 3.600 rals) i la 41a a en Josep Canelles (per 2.610 rals).[64]

Més endavant, es publica que el senyor Esteve Rocamora havia de pagar 1.390 rals per la diferència de menys en la quantitat en què fou rematada en la segona subhasta respecte de la primera per la compra de la part 20a, sota pena de constrenyiment dels seus béns en cas de no fer-ho, i 2.100 rals per igual concepte, en aquest cas per la compra de la part 21a. El mateix havia de fer en Joan Massó per la compra de la part 25a, per la quantitat de 2.210 rals. Finalment, igual passava amb el senyor Joan Palau, per la part 28a, i per una quantitat de 3.200 rals.[65]

Heretat Pastella. El 3 de juliol de 1842 es va treure a subhasta l'arrendament de la seva part de fruits per un període de tres anys, per 4.500 rals anuals. La seva parcera era Teresa Carbó.[66] Per a la seva venda, es va dividir en 49 parts. La seva taxació fou publicada en el BOP núm. 126, de 20 d'octubre de 1842. La subhasta per a vendre-les va tenir lloc els dies 22 i 23 de desembre de 1842. Els noms dels adjudicataris i les quantitats que en varen oferir es van publicar en el BOP núm. 28, de 4 de març de 1843:

En Josep Cambras va ser l'adjudicatari de les parts 1a, 33a, 35a i 43a. La 1a estava formada per la casa, el paller, el corral, l'era, el camp de la casa de

63. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 55, de 20 d'abril de 1844 (Suplement).
64. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 104, de 13 d'agost de 1844.
65. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 6, de 14 de gener de 1845.
66. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 75, de 23 de juny de 1842.

6 vessanes i el quadró de davant de la casa, de 2 vessanes. Tot això fou taxat en 19.300 rals, i fou adjudicat per 50.010 rals. La part 33a, del **Camp Canyer**, tenia 2 vessanes de cabuda, i fou taxada en 2.600 rals. En Josep Cambras va oferir-ne 10.100 rals. La part 35a, del **Camp dels Pilans**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 3.200 rals, fou adjudicada per 8.110 rals. I la part 43a, del **Camp de les Closetes**, tenia una cabuda de 2 vessanes, estava taxada en 2.300 rals i fou adjudicada per 7.100 rals.

En Ramon Contreras fou l'adjudicatari de la 2a part. Conegut com el **Camp del Temple**, tenia una cabuda de 2 vessanes, i estava taxada en 2.600 rals. Fou adjudicada per 6.850 rals.

En Josep Massanet va adquirir les parts 3a, 11a, 30a i 31a. La 3a, del **Camp Cuadró de la Closa**, tenia una cabuda de 3 vessanes, estava taxada en 3.900 rals, i fou adjudicada per 12.500 rals. L'11a, del **Camp de l'Olivereta**, tenia una cabuda de 2 vessanes, estava taxada en 2.600 rals i fou adjudicada per 4.510 rals. I les parts 30a i 31a formaven el **Camp de les Motelles**, tenien 3 vessanes de cabuda cada una d'elles i foren taxades en 3.990 rals cada part. S'adjudicaren per la quantitat d'11.000 i 11.210 rals, respectivament. Hem d'assenyalar que, més endavant, apareixen com a deutors de part del preu a pagar per l'adjudicació de la part 3a els senyors Francesc Casanovas i Ramon Cuadras, per la qual cosa pensem que en Josep Massanet, si més no per aquesta part, podia haver actuat com a home de palla.[67]

En Salvador Negre va adquirir la 4a part, del **Camp dels Colangres**, que tenia una cabuda de 6 vessanes, i estava taxada en 4.200 rals. Va oferir-ne 12.000 rals.

El senyor Antoni Sala va adquirir la 5a part, del **Camp de Sant Pere**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.300 rals. Va oferir-ne 6.000 rals.

En Josep Comas va adquirir les parts 6a, 7a, 10a i 45a. Les dues primeres, del **Camp de Sant Pere**, tenien cada una d'elles una cabuda de 2 vessanes i una taxació de 2.300 rals. Va oferir-ne 5.270 i 5.370 rals, respectivament. La part 10a, del **Camp de l'Olivereta**, tenia una cabuda de 2 vessanes, estava taxada en 2.600 rals i la va adquirir per 6.720 rals. I la part 45a, del **Camp de la Font Pastella**, de 3 vessanes de cabuda i taxada en 3.900 rals, fou adjudicada per la quantitat de 9.110 rals.

En Bartolomé Grifeu va adquirir la part 8a, que pertanyia al terme de Sant Joan Sescloses, i que formava part del **Camp de l'Olivereta**. Amb una cabuda de 2 vessanes i taxada en 2.600 rals, fou adjudicada per 6.650 rals.

En Josep Colomer va adjudicar-se la part 9a, del **Camp de l'Olivereta**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.600 rals, per la quantitat de 6.210 rals.

En Pere Ayats va adjudicar-se, per la quantitat de 7.000 rals, la part 12a, del **Camp Puigricart**, de 4 vessanes de cabuda i taxada en 3.200 rals. Aquesta part podria trobar-se al terme municipal de Sant Joan Sescloses.

El senyor Isidre Bonaterra va adjudicar-se, per 7.010 rals, la part 13a, del **Camp Puigricart**, de 4 vessanes de cabuda i taxada en 3.200 rals. Sembla,

67. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 50, de 20 d'abril de 1844.

però, que el senyor Bonaterra no va poder fer front al pagament d'aquesta quantitat, i fou subhastada aquesta part en fallida el dia 20 de maig de 1844. En aquest cas, fou adjudicada al senyor Francesc Delhom, per la quantitat de 3.300 rals.[68] Sota pena de constrenyiment dels seus béns, el senyor Bonaterra havia de pagar 3.710 rals per la quantitat de menys en què fou rematada en la segona subhasta respecte de la primera.[69]

En Pere Pastells va adjudicar-se, per 7.000 rals, la part 14a, del **Camp Puigricart**, de 4 vessanes de cabuda i taxada en 3.200 rals. Però podríem trobar-nos aquí amb un home de palla, ja que en el BOP núm. 47, de 18 d'abril de 1843, hi podem llegir que en Pere Ayats anava endarrerit en el pagament de part del preu per la compra d'aquesta part. Tanmateix, també hi trobem que aquesta part es troba dins el terme municipal de Fortià.

En Miquel Vila va adquirir, per 6.000 rals, la part 15a, del **Camp Llarg**, de 3 vessanes de cabuda i taxada en 3.450 rals.

El senyor Ignasi Bordas va adquirir les parts 16a, 17a, 18a i 19a, totes elles del **Camp Llarg**. Cada una d'elles tenia una cabuda de 3 vessanes i estava taxada en 3.450 rals.Va oferir-ne, respectivament, 5.150, 5.470, 5.320 i 5.320 rals.

En Pere Genís va adquirir, per 18.320 rals, la part 20a, del **Camp Gran**, de 7 vessanes de cabuda i taxada en 8.100 rals.

En Jaume Colomer va adjudicar-se les parts 21a, 23a i 24a. Totes tres formaven part del **Camp Gran**, tenien una cabuda de 2 vessanes cada una, i estaven taxades en 2.600 rals. Va oferir-ne 5.070, 5.570 i 5.520 rals, respectivament. Probablement aquí ens tornem a trobar amb un comprador de palla, almenys pel que fa a les parts 23a i 24a, ja que més endavant trobem que un tal Pere Sueix va endarrerit en el pagament dels terminis corresponents a la compra d'aquestes dues parts.

En Joan Torroella va adquirir la part 22a, del **Camp Gran**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.600 rals. Va oferir-ne 5.570 rals. Més endavant, però, trobem que qui era deutor de part del preu a pagar per aquesta adquisició era en Jaume Colomer, per la qual cosa creiem que en Joan Torroella en aquest cas fou un home de palla.[70]

En Joan Mir va adjudicar-se les parts 25a, 26a, 27a, 28a i 29a. Totes elles formaven part del **Camp Gran**, i cada una tenia una cabuda de 2 vessanes i estava taxada en 2.600 rals. Va oferir-ne 6.000, 6.200, 6.200, 5.800 i 6.220 rals, respectivament. Sembla que en Joan Mir fou, en aquesta ocasió, un home de palla d'en Josep Massanet, ja que és aquest qui figura com a deutor de part del preu a pagar per aquestes adquisicions més endavant.[71]

En Jaume Foxà va adjudicar-se la part 32a, del **Camp Canyer**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.600 rals. Va oferir-ne 7.010 rals.

En Josep Albert va adquirir la part 34a, del **Camp Canyer**, de 2 vessanes de cabuda i taxada en 2.600 rals. Va ser rematada en 7.100 rals.

68. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 106, de 17 d'agost de 1844.
69. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 6, de 14 de gener de 1845.
70. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 50, de 20 d'abril de 1844.
71. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 50, de 20 d'abril de 1844.

En Pere Cuadras va adquirir les parts 36a, 37a, 38a, 39a i 40a, que formaven el **Camp dels Pilans**. Cada part tenia 2 vessanes de cabuda, excepte la 40a, que en tenia 4. Les quatre primeres estaven taxades en 2.300 rals i l'altra en 3.450 rals. Va oferir-ne 4.650, 5.030, 5.500, 6.000 i 9.820 rals, respectivament. Sembla que en Pere Cuadras va anar a aquesta subhasta com a home de palla dels senyors Francesc Casanovas i Ramon Cuadras, ja que aquests figuren més endavant com a deutors de part del preu a pagar per l'adquisició d'aquestes parts.[72]

En Narcís Vidal va adquirir les parts 41a i 48a. La primera es trobava en el **Camp de les Closetes**, tenia una cabuda de 2 vessanes i estava taxada en 2.300 rals. Va oferir-ne 6.610 rals. L'altra era un tros d'hort de regadiu, i estava taxada en 1.200 rals. Fou adjudicada per 2.580 rals.

En Salvio Oliveras va adquirir les parts 42a, 44a i 49a. Les dues primeres formaven part del **Camp de les Closetes**. La part 42a tenia una cabuda de 2 vessanes, estava taxada en 2.300 rals i fou adjudicada per 6.770 rals. La part 44a tenia una cabuda de 3 vessanes, estava taxada en 3.900 rals i fou adjudicada per 11.210 rals. La part 49a, del **Prat de la Guarda**, tenia una cabuda de 4 vessanes, estava taxada en 4.600 rals i fou adjudicada per 12.310 rals.

Finalment, les parts 46a i 47a foren adjudicades a en Tomàs Pla, pel preu de 8.900 i 9.100 rals, respectivament. Ambdues formaven part del **Camp de la Font Pastella**. Cada una tenia una cabuda de 3 vessanes i estava taxada en 3.900 rals.

Heretat Cortal Sunyer o Dalmau. El 3 de juliol de 1842 se celebrà la subhasta per arrendar la part de fruits d'aquesta heretat, per tres anys, i un preu de sortida de 4.500 rals anuals. El seu parcer era en Ramon Roca.[73] En el BOP núm. 62, de 23 de maig de 1843, es publica que aquesta heretat es dividia, per a la seva posterior venda, en 61 parts, que es taxaven i capitalitzaven. No consta, però, que aquesta venda arribés a fer-se.

Heretat Mas Moner. El 3 de juliol de 1842 se celebrà la subhasta per arrendar la part de fruits d'aquesta heretat, per tres anys, i un preu de sortida de 3.500 rals anuals. El seu parcer era en Miquel Coll.[74] No consta que fos dividida per a la seva venda ni que aquesta es realitzés.

Hort de Carol. Aquest hort va dividir-se en 8 parts, que havien de donar-se pas unes a altres i que no podien treure aigua de la sèquia del Molí si no era per a regar. La subhasta per a vendre-les va celebrar-se el dia 28 de gener de 1843. Els noms dels compradors i el preu que varen oferir-ne es publicà en el BOP núm. 39, de 30 de març de 1843:

En Joan Torroella va adjudicar-se, per 3.000 i 2.010 rals, respectivament, les parts primera i cinquena. La primera tenia 1/4 de vessana de cabuda, i estava taxada en 2.134 rals. La cinquena tenia una vessana de cabuda, i estava taxada en 1.600 rals.

72. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 50, de 20 d'abril de 1844.
73. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 75, de 23 de juny de 1842.
74. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 75, de 23 de juny de 1842.

En Francesc Prats i Alabau va adjudicar-se, per 4.010 rals, la segona part, d'1/4 de vessana de cabuda, i taxada en 3.200 rals.

En Francesc Barnoya va adjudicar-se, per 4.010 rals, la tercera part, d'1/4 de vessana de cabuda i taxada en 3.200 rals. També va adjudicar-se, per 2.500 rals, la setena part, d'1/4 de vessana de cabuda i taxada en 2.134 rals.

En Josep Comas va adjudicar-se, per 3.610 rals, la quarta part, d'1/4 de vessana de cabuda i taxada en 3.200 rals.

En Paulí Aupí va adjudicar-se, per 2.300 rals, la sisena part, de 2 vessanes de cabuda, i taxada en 1.660 rals.

Finalment, en Joan Xiol va adjudicar-se la vuitena part, per un preu de 2.501 rals. Tenia una cabuda d'1/4 de vessana i estava taxada en 2.134 rals.

En la convocatòria de la subhasta,[75] s'assenyalen un seguit de condicions per als compradors:

- Que totes les parts estan arrendades, per temps indefinit i per 640 rals anuals, i que els compradors han de respectar aquest contracte.
- Que la sisena part ha de donar pas o carretera a la cinquena part.
- Que entre tots els compradors han de pagar la part que els pertoqui de la recomposició de la canonada que porta l'aigua a la sèquia del Molí.
- Que la primera, segona, tercera, quarta, setena i vuitena parts han de donar pas només a animals de ferradura dura, i també donaran pas per l'aigua necessària per al reg de la cinquena i sisena part.
- Que els compradors no podran vendre ni cedir a un altre cap part d'aigua, ni malgastar-la, ni fer-ne un mal ús, ja que només es pot utilitzar per a regar cada part.

Camp dels Pilans. Es va vendre en pública subhasta el dia 12 de desembre de 1842. Tenia 3 vessanes de cabuda, estava taxat en 2.562 rals i es va capitalitzar en 5.400 rals.[76] Fou adjudicat a en Genís Vert per la quantitat de 8.500 rals.[77] Probablement només es tractava d'un comprador de palla, ja que més endavant es publica que en Francesc Casanovas i en Ramon Cuadras tenien dèbits en concepte per la compra d'aquest camp.[78]

Camp Dalmau. Per a la seva venda, va dividir-se en dues parts, de 2 vessanes de cabuda cada una d'elles. Taxades en 2.134 rals cada part, es varen subhastar el dia 27 de març de 1843.[79] La primera fou adjudicada a en Francesc Puiggros, per 3.010 rals, i la segona a en Joaquim Maria Casellas, per 3.070 rals.[80]

Camp Salort. Es va dividir, per a vendre, en dues parts, cada una d'elles de 2 vessanes de cabuda i taxada en 3.200 rals. Es varen subhastar el dia 12

75. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 75, de 23 de juny de 1842.
76. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 124, de 15 d'octubre de 1842.
77. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
78. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 50, de 20 d'abril de 1844.
79. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
80. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 77, de 10 de juny de 1843.

de desembre de 1842.[81] La primera part fou adjudicada a en Joaquim Colomer per 6.250 rals i la segona al senyor Ignasi Bordas per 6.510 rals.[82]

Camp Petit Dalmau. Aquest camp també va dividir-se en dues parts, cada una d'elles amb una cabuda de 2 vessanes i taxada en 2.134 rals. Es va celebrar la subhasta per a vendre-les el dia 12 de desembre de 1842.[83] La primera part fou adjudicada a en Josep Cambras per la quantitat de 5.250 rals, i la segona a en Jordi Vidal, per la quantitat de 5.550 rals.[84]

Camp dels Colangres. Aquest camp tenia una cabuda de 2 vessanes i 2 quartons. Taxat en 2.135 rals, fou subhastat el dia 27 de març de 1843.[85] Fou adjudicat a en Joan Casadevall per 6.000 rals.[86]

Camp del Pla de Roses. Es va dividir en dues parts, cada una d'elles amb una cabuda de 4 vessanes i taxada en 4.268 rals. La subhasta per a vendre-les va celebrar-se el dia 12 de desembre de 1842.[87] Les dues foren adjudicades a en Francesc Moy, per 9.710 rals la primera, i per 9.500 rals la segona.[88]

Camp Font d'en Illa. Aquest camp tenia una cabuda de 3 vessanes, i estava taxat en 4.161 rals. La subhasta per a vendre'l es va celebrar el dia 12 de desembre de 1842.[89] Fou adjudicat a en Genís Vert per la quantitat de 11.600 rals.[90] Ens tornem a trobar aquí amb un comprador de palla, ja que els que més endavant trobem com a deutors per la compra d'aquest camp són en Francesc Casanovas i en Ramon Cuadras.[91]

Camp de les Trilletes. Taxat en 3.734 rals i amb una cabuda de 3 vessanes i 2 quartons, fou subhastat el dia 27 de març de 1843.[92] Fou adjudicat a en Genís Medinyà per 6.000 rals.[93]

Camp de les Basses. Fou dividit en tres parts, cada una de les quals tenia una cabuda de 4 vessanes i 1 quartó, i estava taxada en 3.557 rals. Es va convocar subhasta per a vendre-les pel dia 12 de desembre de 1842.[94] La primera part fou adjudicada a en Francesc Moy per 5.670 rals. La segona i la tercera foren adjudicades a en Josep Comas, per 10.070 rals la segona i per 7.910 rals la tercera.[95] En el BOP núm. 55, de 20 d'abril de 1844, s'hi publica que tenia deutes en concepte de pagament per la compra de la tercera part d'aquest camp el senyor Ignasi Vidal, per la qual cosa, en aquest cas, pensem que en Josep Comas fou un comprador de palla.

81. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 133, de 5 de novembre de 1842.
82. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
83. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 133, de 5 de novembre de 1842.
84. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
85. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
86. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 77, de 10 de juny de 1843.
87. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 133, de 5 de novembre de 1842.
88. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
89. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 133, de 5 de novembre de 1842.
90. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
91. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 50, de 20 d'abril de 1844.
92. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.
93. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 77, de 10 de juny de 1843.
94. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 133, de 5 de novembre de 1842.
95. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843.

Camp de la Campassa. Aquest camp fou dividit en 13 parts per a la seva venda. La partició, cabuda de cada part i la seva taxació foren publicades en el BOP núm. 124, de 15 d'octubre de 1842. Es varen susbhastar el dia 12 de desembre de 1842.[96] Els noms dels adjudicataris i el preu que varen oferir es troben al BOP núm. 17, de 9 de febrer de 1843:

En Joan Torroella va adjudicar-se les parts 1a, 2a i 6a. La 1a i la 2a tenien, cada una, una cabuda de 2 vessanes i una taxació de 2.134 rals. Foren adjudicades per 5.500 rals la primera i per 5.300 rals la segona. La 6a part tenia una cabuda de 3 vessanes i 2 quartons, i estava taxada en 3.733 rals. Fou adjudicada per 9.500 rals.

En Francesc Costa va adjudicar-se les parts 3a i 4a. La 3a tenia una cabuda de 3 vessanes i estava taxada en 3.000 rals. Fou adjudicada per 8.010 rals. La 4a tenia una cabuda de 4 vessanes, i estava taxada en 2.136 rals. En Francesc Costa va oferir-ne 6.000.

En Marià Franquesa va adjudicar-se la part 5a, de 3 vessanes de cabuda i taxada en 3.200 rals. En va oferir 8.600.

En Francesc Moy va adquirir les parts 7a, 8a i 10a. La part 7a tenia una cabuda de 3 vessanes, estava taxada en 3.200 rals i fou adjudicada per 8.650 rals. La part 8a tenia una cabuda de 4 vessanes, estava taxada en 4.266 rals i fou adjudicada per 11.500 rals. I la part 10a tenia una cabuda de 2 vessanes, estava taxada en 1.067 rals i fou adjudicada per 4.700 rals.

En Pere Casanovas va ser l'adjudicatari de la part 9a, de 1/2 vessana de cabuda, i taxada en 800 rals. Va oferir a la subhasta 2.100 rals.

En Josep Martí va adjudicar-se la part 11a, de 4 vessanes de cabuda i taxada en 4.266 rals. Va oferir-ne 12.710 rals.

En Josep Felip va adquirir la part 12a, de 3 vessanes de cabuda i taxada en 1.600 rals. Fou adjudicada per 6.200 rals.

Finalment, en Bonaventura Gibernau fou l'adjudicatari de la part 13a, de 4 vessanes de cabuda i taxada en 4.266 rals. Aquesta part era coneguda com a **Camp del Boter**. Va oferir-ne 13.260 rals.

Les sis primeres parts, però, sembla que varen ser adquirides totes per en Francesc Costa. Així, doncs, tant en Joan Torroella com en Marià Franquesa varen actuar en aquest cas com a homes de palla. Això es dedueix del fet que, en el BOP núm. 15, de 31 de gener de 1848, s'hi convoca subhasta per al dia 1 de març de 1848 per a rematar en fallida aquestes sis parts del camp La Campassa, del terme de Castelló d'Empúries, per no haver pagat en Francesc Costa les segones vintenes parts del preu en què foren adjudicades. En aquesta subhasta varen adjudicar-se aquestes parts a en Jaume Falgàs (la 1a per 4.900 rals, la 2a per 4.835 rals i la 4a per 5.500 rals), Josep Conill (la 3a per 7.950 rals), Joan Ferrarós (la 5a per 7.830 rals) i Josep Colomer (la 6a per 9.120 rals).[97] Al BOP núm. 49, de

96. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 133, de 5 de novembre de 1842.
97. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 49, de 24 d'abril de 1848.

24 d'abril de 1848, s'hi publica que en Francesc Costa ha de pagar la diferència del preu en què aquestes parts han estat adjudicades en la segona subhasta respecte de la primera, sota pena de constrenyiment dels seus béns en cas de no fer-ho.

La 13a part també fou objecte de subhasta en fallida, el dia 25 d'abril de 1844.[98] En aquesta subhasta no va haver-hi cap postor, i se'n va convocar una altra per al dia 20 de maig de 1844.[99] En aquesta ocasió fou adjudicada a en Francesc Delhom, que va oferir 9.640 rals.[100] També en aquest cas, en Bonaventura Gibernau ha de pagar 3.620 rals, per la diferència de diners de menys en què fou rematada aquesta part en la darrera subhasta respecte de la primera, sota pena de constrenyiment dels seus béns en cas de no fer-ho.[101]

Altres propietats. La Comunitat de Preveres de Castelló d'Empúries tenia altres propietats, que no consta que haguessin estat venudes abans de 1854. Són:

– Un paller, que es trobava al carrer de Puig Salern, núm. 60.
– Una casa a la plaça del Gra.
– Una casa al carrer Puig Salern, núm. 61.
– Una casa al carrer Puig Salern, núm. 63.
– Una casa al carrer Puig Salern, núm. 66.
– Una casa al carrer Puig Salern, núm. 81.

2. Junta de la Catedral de Girona. La Junta de la Catedral de Girona era propietària, a Castelló d'Empúries, d'una **casa amb pati o jardí**, situada a la plaça de l'Església. En part estava arrendada. Va ésser taxada en 40.200 rals, i es va subhastar el dia 6 de juny de 1844.[102] Fou adjudicada a en Josep Felip per 56.600 rals.[103]

Els compradors

Les dades que referents als compradors de Béns Nacionals durant la desamortització de Mendizábal les hem extret de la Tesi Doctoral de Montserrat Molí Frigola[104] i del llibre de Francisco Simón,[105] així com de la consulta dels diferents Butlletins Oficials de la Província:

98. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 43, de 26 de març de 1844, Suplement.
99. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 61, de 4 de maig de 1844.
100. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 104, de 13 d'agost de 1844.
101. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 6, de 14 de gener de 1845.
102. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 69, de 23 de maig de 1844, Suplement.
103. AHCF, Hemeroteca, BOP núm. 106, de 17 d'agost de 1844.
104. MOLÍ FRIGOLA, Montserrat, *La desamortización en la provincia...*
105. SIMÓN SEGURA, Francisco, "*Contribución al estudio...*", pàg. 21-42.

COGNOMS I NOM	PROFESSIÓ	ORIGEN	NÚM. FIN. COMPRADES	FIN. COMP. EN SOCIETAT	VESSA.	RALS	ACTUACIONS COM A HOMES DE PALLA	ÚS D'HOMES DE PALLA
Albareda Molinet, Antoni	Comerciant	Figueres					Per a F. Moy i F. Delhom	
Albert, Josep Antoni	Hisendat	Verges	1				Per a Josep Casadevall	
Aupí, Paulí	Propietari	Castelló d'Emp.	12 + 1 convent	1+1 casa				
Ayats, Joan	Comerciant	Barcelona	1					
Ayats, Pere	Empresari	Oix-Talaixà	5			32.500	Per a Joan Torroella	
Barnoya, Francesc	Fuster, Pèrit agrònom	Girona					Diverses ocasions	
Bellmàs, Antoni	Menestral	Garrigàs	5					
Bordas, Ignasi	Pagès i parcer	St. Joan Sescloses	4					
Brugués, Sebastià	Advocat	Castelló d'Emp.	2					Joan Moret (2)
Cambras, Josep	Hisendat	Castelló d'Emp.	1				En 12 ocasions	
Canal Marimon, Pere	Negociant	Girona						Ocasionalment
Canelles, Josep	Comerciant i empresari	Banyoles	1				Per a A. Bellmàs i S. Hospital	
Canet, Francesc	Propietari	Castelló d'Emp.	1				Per a S. Brugués	
Carbonell, Miquel	Notari i propietari	Castelló d'Emp.						
Casadevall, Josep	Hisendat i notari	Castelló d'Emp.	6+2 censals					Joan Casadevall, Jaume Foxà, Josep Cambra, Josep Gibert, Josep Albert
Casadevall, Joan	Propietari i empresari	La Pera	1				Per a J. Casadevall, J. Gibert i D. Casadevall	
Casanovas, Francesc	Hisendat	Santa Coloma			21			En diverses ocasions
Casanovas, Pere	Propietari	Castelló d'Emp.	1			2.100		
Climent, Enric	Hisendat	Castelló d'Emp.	7+1 convent	1 delme			Per a Joaquim Climent	
Climent, Joaquim	Hisendat	Castelló d'Emp.	3			19.100		Joan Salvà, Enric Climent, Ignasi Salleras

COGNOMS I NOM	PROFESSIÓ	ORIGEN	NÚM. FIN. COMPRADES	FIN. COMP. EN SOCIETAT	VESSA.	RALS	ACTUACIONS COM A HOMES DE PALLA	ÚS D'HOMES DE PALLA
Colomer, Jaume	Pagès i hisendat	Fortià	2				En vuit ocasions	
Colomer, Josep	Pagès i hisendat	Castelló d'Emp.	2+2 censals				Per a en Gaspar Roure	
Comas, Josep	Pagès i hisendat	Castelló d'Emp.	9				En vuit ocasions	
Contreras, Ramon de	Hisendat	Castelló d'Emp.	6	1 casa			En 13 ocasions	
Costa, Francesc	Escrivent i propietari		6				Per a en Francesc Moy	
Dalmau, Rafel	Comerciant	Figueres	2			239.400	Per a en Francesc Bosqui	
Delhom, Francesc	Hisendat	Castelló d'Emp.	6+1 convent	1 casa			Per a en F. Masó i I. Capmany	
Fabrellas, Narcís	Comerciant	Castelló d'Emp.	1 casa			7.000		
Falgàs, Jaume	Pagès i propietari	Calabuig	3			14.533		
Farrarós, Josep	Pagès i propietari	Castelló d'Emp.		1 hort + 1 censal				
Ferrarós, Joan	Hisendat	Borrassà	1				Per a en Pere Santaló	
Felip, Josep	Botiguer	Girona	5	1			Per a en V. Oliva, N. Pou, M. Figuerola, Aj. Girona	
Ferrer, Narcís	Propietari	Ciurana	2 censals					
Font, Alexandre	Escrivent i plater	Girona					Per a en F. Moy en 5 ocasions	
Forment, Antoni	Sabater	Castelló d'Emp.	2			15.830	En 7 ocasions	
Forment, Salvio	Pagès i hisendat	St. Pere Pescador		2		106.670		
Franquesa, Marià	Confiter	Blanes					En 4 ocasions	
Genís, Pere	Comerciant	Castelló d'Emp.	6			44.540		
Gibert, Josep	Hisendat	Castelló d'Emp.	4	1 casa			En 2 ocasions	
Grifeu, Bartolomé	Hisendat	Castelló d'Emp.		1 + 1 casa			En 2 ocasions	

COGNOMS I NOM	PROFESSIÓ	ORIGEN	NÚM. FIN. COMPRADES	FIN. COMP. EN SOCIETAT	VESSA.	RALS	ACTUACIONS COM A HOMES DE PALLA	ÚS D'HOMES DE PALLA
Grau, Ramon	Botiguer	Girona	10 (la seva dona, D. Albert)				En 15 ocasions	
Juanola, Pere	Hisendat	La Jonquera	6			20.510	Per a en Paulí Aupí	
Martí Estruch, Josep	Hisendat i farmacèutic	Barcelona	Diverses (dos horts)					Salvador Poch
Martí Vilallonga, Josep	Advocat	Cassà de Peràs	1					
Massanes, Josep	Notari	Llers	9				Per a en Joan Planas i J. Ferrarós	
Masó i Palau, Francesc	Comerciant	Castelló d'Emp.	2					
Masó, Joan	Pagès i propietari	St. Joan Sescloses	1+1 censal					
Moy, Francesc	Polític i cavaller	Barcelona	54			704.340	En 20 ocasions	En totes les seves compres
Mundi, Joan	Tartaner	Castelló d'Emp.	3+3 censals			18.752		
Negre, Salvador	Hisendat	Castelló d'Emp.	2+5 censals					
Nouvilas, Florenci de	Hisendat	Castelló d'Emp.	Convent Mercè					
Oliveras, Salvio	Empresari	Medinyà	2+3 censals	2 cases + 1 finca + 1 censal			En 11 ocasions	
Pastells, Pere	Hisendat	Castelló d'Emp.	2				En 8 ocasions	
Pla, Tomàs	Escrivent	Girona					En 2 ocasions, per a Pere Buxó	
Planas, Joan	Fabricant	Girona	2 + 2 censals	1 hort				J. Gibert, P. Aupí
Prat i Camps, Narcís de	Hisendat	Vic	1				En 39 ocasions	
Puig, Pere	Comerciant	Castelló d'Emp.	3			12.000		Francesc Camps
Pujol, Francesc	Hisendat i pagès	Garrigàs		15				B. i J. Llach, Ll.orenç Bosch, Antoni Gaives
Rexach Artigas, Joaquim	Comerciant	Torroella de Mont.	5					Boí Simó

COGNOMS I NOM	PROFESSIÓ	ORIGEN	NÚM. FIN. COMPRADES	FIN. COMP. EN SOCIETAT	VESSA.	RALS	ACTUACIONS COM A HOMES DE PALLA	ÚS D'HOMES DE PALLA
Rocamora, Esteve	Fabricant	Girona					Per a en F. Moy i J. Tarrés	
Roig, Benito	Apotecari	Verges					En 16 ocasions	
Sala, Antoni	Militar	Castelló d'Emp.	1			12.375		
Sala, Joan		Castelló d'Emp.	2			6.200		Narcís Vidal
Salleras, Bonaventura	Hisendat i pagès	Cabanes	1+2 censals				Per a en F. Moy en 2 ocasions	
Sicart, Francesc	Ferrer	Garrigàs	3			9.160		
Simó i Coromina, Boi	Escrivent i hisendat	Girona					En 10 ocasions	
Sors, Pere	Hisendat i pagès	Garrigàs		15				Diversos
Subirats, Jaume	Secretari Ajuntament	Llers	5			43.220		Lambert Pou
Sueix, Pere	Comerciant	Figueres	2				En 17 ocasions	Jaume Colomer
Tomàs i Sala, Josep	Propietari	Castelló d'Emp.		1 casa			Per a en F. de Nouvilas en 2 ocasions	Josep Felip
Torroella, Joan	Sastre	Torroella de Mont.	17					Diversos
Turró, Pere	Propietat i polític	Palau-saverdera	2			10.500		Josep Turró i Bahí
Vidal Pastor, Ignasi	Propietari	Castelló d'Emp.	1			7.910		Josep Comas i Joan Guiu
Vidal i Aute, Josep	Veterinari, fabricant i hisendat	Castelló d'Emp.	5+1 censal			175.469		Diversos
Vidal, Jordi	Hisendat	Castelló d'Emp.	2					Josep Cambra
Vidal i Vidal, Narcís	Sabater i ferrater	Castelló d'Emp.	1				En 6 ocasiones	
Vila, Miquel	Professor de llatí	Girona	1				En 6 ocasiones	
Viñas, Sixte	Xocolater	Girona	1			7.010		Josep Batlle
Xiol, Joan	Peller	Girona	7					Diversos

Hem d'assenyalar que aquí només he reflectit les dades que afecten a Castelló d'Empúries, o que poden afectar-lo. La majoria dels compradors citats varen adquirir també terres en altres municipis, però les he descartat, ja que no tenen rellevància en aquest treball, que es limita a estudiar la desamortització en la vila citada.

Pel que fa a la procedència dels compradors, la majoria són del mateix Castelló. En total, hem comptat 32 compradors de Castelló. De Figueres capital hi trobem 4 compradors, i 18 de la resta de la comarca de l'Alt Empordà. De Girona capital trobem 12 compradors, i 9 de la resta de la província. Finalment, podem comptar 3 compradors de Barcelona i 1 de Vic. Com es pot comprovar, la immensa majoria dels que varen adjudicar-se finques a Castelló són de la mateixa vila o de llocs molt propers. Trobem a faltar, en canvi, compradors de la resta de Catalunya (exceptuant els 3 de Barcelona i 1 de Vic, no n'hi ha de cap lloc més) i de fora de les comarques catalanes.

Com podem veure, les professions dels compradors de finques a Castelló són molt variades. La majoria, però, són hisendats o propietaris. També trobem bastants professionals liberals (notaris, escrivents, advocats, ...) i comerciants. Menys nombrosos són els que es dediquen a professions que podríem anomenar artesanals, com xocolaters, fusters, sabaters, pellers, tartaners, confiters... Finalment, podem veure que hi ha pocs pagesos que no fossin abans ja propietaris i també pocs empresaris, la qual cosa és habitual, ja que sembla que en aquest període el capital en mans d'industrials no va interessar-se en l'adquisició de terres procedents de la desamortització.

Hem d'assenyalar que alguns dels compradors varen constituir societats per a comprar entre uns quants algunes propietats. Les societats que hem pogut trobar i que varen adquirir propietats a Castelló foren:

– La formada per en Salvio Oliveras, Paulí Aupí, Ramon Contreras, Francesc Delhom, Josep Gibert, Bartolomé Grifeu i Josep Tomàs, que va adquirir una finca urbana, a la plaça de l'Església, per cessió de Josep Felip.

– La formada per en Paulí Aupí i Salvio Oliveras, que va adquirir una finca rural.

– La formada per Francesc Casanovas i Ramon Cuadras, que va adquirir a Castelló 21 finques, moltes d'elles mitjançant homes de palla.

– La societat formada per Josep Maria de Caramany i Enric Climent va adquirir el delme de Castelló.

– La societat formada per en Josep Farrarós i Joan Planas, amb la qual varen adjudicar-se un hort i un censal.

– En Josep Felip i en Salvio Oliveras varen formar una societat que va adquirir una peça de terra.

– La formada per en Salvio Forment i Ignasi i Ramon Capmany, que va adquirir 2 finques.

– La formada per en Bartolomé Grifeu i Salvio Oliveras, que va adquirir 1 finca.

– La formada per en Francesc Pujol i Pere Sors, que va adquirir 15 finques.

En la introducció d'aquest treball ja he comentat que molts dels compradors de béns desamortitzats eren d'ideologia liberal. Pel que fa als compra-

dors a Castelló d'Empúries, he pogut comprovar que molts eren destacats polítics d'aquesta tendència ideològica: en Pere Ayats, Sebastià Brugues, Josep Cambras, Enric Climent, Josep Comas, Francesc Moy, Bonaventura Salleras, Josep Tomàs, Pere Turró... Quasi bé tots els citats ocuparen càrrecs de regidors, alcaldes, etc.

També he comentat a l'inici d'aquest estudi que si un comprador de béns nacionals no feia front als terminis de pagament del bé adquirit, se li retirava la propietat i es tornava a adjudicar el bé en qüestió. A Castelló trobem que això va ocórrer en alguna ocasió, com per exemple en el cas d'en Francesc Costa, que va morir durant l'avinguda del Galligans del 18 de setembre de 1843. L'Administració de Béns Nacionals va instar els seus hereus per tal que paguessin el que aquell devia per la compra de 6 finques a Castelló. Com que no varen pagar-ho, aquestes finques varen subhastar-se en fallida.

Finalitzarem citant Albert Compte,[106] que escriu que entre els compradors vilatans, que eren majoria, "*hi trobem gent de diferents oficis i condicions: hisendats, comerciants, professionals liberals, agricultors, etc. Però tots ells, per les quantitats que pagaren eren persones ben situades econòmicament, i per a elles el negoci de la desamortització va suposar una oportunitat per consolidar la seva posició (és el cas dels Climent, Nouvilas, Delhom, Negre, Oliveres, etc.). En altres casos, com és el del parcer Ignasi Bordas, els ajudà a ascendir en l'escala social. Finalment, trobem algun cas, com el de Ramon de Contreras, que de simple funcionari d'Hisenda, es convertí en un dels 'senyors' més enfaristolats de la vila, posició que va rematar amb la construcció d'un gran casal al puig Salner i prenent com a esposa la filla d'un notari local*".

106. COMPTE FREIXANET, Albert, *Castelló d'Empúries (El centre històric - Empuriabrava - Parc Natural dels Aiguamolls).* Ajuntament de Castelló d'Empúries, 1995, pàg. 75.